



„A lelkészeket tupaiknak, azaz »kis isteneknek« hívják, és úgy is tekintenek rájuk. Nehogy azt gondoljuk, hogy ez irigylésre méltó kiváltság! Sokkal inkább komoly elvárás és kötelezettség minden pap számára.”

▶ Paraguayban jártunk! – 4. oldal

„A szerző talán nem is gondolt arra, hogy szimbolikus értéke is van annak, hogy a könyv tizenharmadik, záró fejezete A vallásos hit és az egészség összefüggése címet kapta.”

▶ A hit mint egészségvédő faktor – 6. oldal

„Szembeötlő, hogy a bajor evangélikusok legfőbb problémája nem az, hogy mi lesz omladozó épületeikkel. De nem is arra áldozzák idejüket és pénzüket, hogy létrehozzák a bizottságok bizottságának albizottságát. Ezzel szemben sikerült felismerniük azt az igazságot, hogy minden ténykedésük hiábavaló, ha energiáikat nem összpontosítják a fiatal generációra.”

▶ Vitairat a bajor evangélikus ifjúsági munkások konferenciájának apropóján – 7. oldal

Gyülekezetvezetői konferencia ▶ 3. oldal
Könyv/Misszió 2007 ▶ 5. oldal
Négy száz éve született Paul Gerhardt, az éneköltő lelkipásztor ▶ 6–7. oldal
Március 15. elé ▶ 8. oldal
In memoriam Molnár János ▶ 10. oldal



VI. országos evangélikus bábverseny

▶ Volt egy „állati jó” napunk! – Értékelő beszámoló az 5. oldalon

FOTO: BOTTÁ DÉNES

Egyházkerületi nap – négy évfordulóval

▶ **Egyházunk zsinata tíz évvel ezelőtt, 1997. február 22-én határozott arról, hogy megalakítja a harmadik egyházkerületet. A 2000-ben létrejött Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület elnökségének egyik első döntése az volt, hogy a kerülethez tartozók minden évben – az évfordulóhoz közeli szombaton – egész napos együttléti keretében emlékezzenek meg erről az egyháztörténelmi eseményről. Az idén viszont – az egyházvezetők ausztriai látogatása miatt – csak március 3-án kerülhetett sor az egyházkerületi napra.**

A helyszín ezúttal a soproni evangélikus líceum volt. Az esemény így a nyitányává válhatott annak az ünnepsorozatnak, amellyel legrégebbi egyházi iskolánk, a ma Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium (Líceum) és Kollégium nevet viselő intézmény fennállásának 450. évfordulójáról emlékezik meg. Az összejövetel emellett lehetőséget adott arra, hogy az ünneplő gyülekezet jelenlétében Ittész János püspök leleplezze azt az emléktáblát, amelyet az intézmény két egykori diákjának, az ötven évvel ezelőtt, 1957. április 2-án elhunyt Kapi Béla dunántúli püspöknek és édesapjának, Kapi Gyula egyházzenésznek, a soproni tanítóképző intézet igazgatójának emlékére állítottak (képünkön).

A program a líceum nagyteremben kezdődött Gabnai Sándornak, a Soproni Egyházmegye esperesének Mt 18,1–5 alapján tartott áhítatával. Ezután az egyházkerület elnöksége által kiírt teológiai pályázat eredményhirdetése következett.

Ittész János püspök bevezetőjében elmondta, hogy a pályázati kiírások minden évben sajátos evangélikus értékeinkre és azok alapos feldolgozására igyekeznek készíteni. Legutóbb *Történelem felülnézeten – Érvényes-e korunkban Luther tanítása Isten kétféle kormányzásáról?* címmel várt pályamunkákat a kerület vezetősége. A bírálóbizottság a beérkezett két dolgozatot megosztott második

díjjal jutalmazta. A szerzők – Csonkáné Szabó Magda szákszendi helyettes lelkész, illetve Balogné Vince Katalin, az Evangélikus Hittudományi Egyetem doktorandusza – rövid referátumban ismertették kutatásaik eredményét.

A délelőtti folyamán a vendégek megtekinthették a líceum rövid bemutatkozó videofilmjét, amelyet dr. Kárpáti György, a líceum orvosa, egyben öregdiákja készített. Ezt az egyházkerületi nap programjával párhuzamosan zajló Neumann János informatikai verseny döntője utáni eredményhirdetés követte; mint elhangzott, Fekete Jonatán, a győri Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ diákja, valamint Graf Ádám, a líceum tanulója osztozhat az egyházkerület ifjú informatikusa megtszítelő címen.

Bőséges ebéd után 450 éves a líceum – hálaadás az elmúlt évszázadokért címmel Mesterházy Balázs líceumi lelkész tartott

lásának száznyolcvanadik évfordulóját, továbbá az idén hetvenöt éves a líceum ma is használatos címe.

A Kapi család tagjainak rövid kamarazenei szolgálata után a gyülekezet levonult a líceum udvarára, ahol Ittész János püspök megáldotta Kapi Gyula és Kapi Béla emléktábláját. Zsid 13,7–8 alapján tartott igehirdetésében hangsúlyozta, hogy nem emberekről, nem hitűsökről akar beszélni, hanem Jézusról. Mert miatta és érte áll ma is az anyaszentegyház. Jézus nem azt várja tőlünk, amit a két Kapi tett, de azt elvárja, hogy a magunk szintjén ne legyünk kevesebbek náluk – hangsúlyozta a püspök.

A közös emléktábla alkotója, Kutas László szobrászművész – a híres soproni professzor, Podmaniczky Pál unokája – élethűen mintázta meg a híres elődök portréját.



A SZERZŐ FELVÉTELE

multimédiás előadást az intézmény múltjáról, Kiss Dávid, az ifjúsági diákszövetség elnöke pedig felhívta a jelenlévők figyelmét arra, hogy az említett két évforduló mellett még kettőről érdemes megemlékezni: a Líceumi Ifjúsági Diákszövetség (az ősi Deákúti Vármege utódja) ebben az évben ünnepli fennál-

Az egyházkerületi napot családjával együtt megtisztelte jelenlétével az egykori püspök fia, vitéz Kapi Béla is, aki magával hozta az édesapja által Paul Gerhardtól írt életregény, az *Isten hárfása* új kiadását; a kötetet most jelentette meg az Ordass Lajos Baráti Kör.

■ MENYES GYULA

Jézus elveszett sírja, avagy a hollywoodi evangélium

■ FABINY TAMÁS

Nyomasztó álma volt egy teológushallgatónak a '80-as években, amikor az új Evangélikus Teológiai Akadémia épült. Az álomban egy markológép a budapesti Bosnyák tér szélén emberi csontmaradványokat hozott a felszínre, amelyekről régészek utóbb kiderítették, hogy Jézus Krisztus csontjai. Az illető csatokosan ébredt a rémálomból, hiszen ez a régészeti szenzáció azt is jelentette volna, hogy Jézus nem támadt fel. Utóbb a teológushallgató elmondta mindezt egy szöszéki áhítatában, amelynek halatán előbb mosolyogtunk, majd belső derűvel azt tudtuk mondani: milyen jó, hogy Jézus sírja üres, nem pedig az ember feltámadásba vetett hite.

Nem tudom, hogy James Cameron Oscar-díjas filmrendező ehhez hasonlóan álomban kapta-e az ötletet, hogy „Jézus csontjait” tárja ország-világ elé. A *Titanic*, a *Terminátor* és más szuperprodukciók rendezője mindenestre nagyon is éber volt, amikor előbb New Yorkban nemzetközi sajtótájékoztató keretében ismertette vélekedését, majd a *Discovery Channel* március 4-én le is vetítette a *Jézus elveszett sírja* című dokumentumfilmet.

A gépezet beindult. Előbb a bulvárlapok és a kereskedelmi televíziók mozdultak rá a témára, majd mértékadóbb orgánumban régészek és ókor kutatók fejtették ki véleményüket a világhírű producer és az izraeli származású kanadai rendező, *Simcha Jacobovici* elméletéről.

A sajtótájékoztatót és a filmben tíz csonttartó kődobozt, úgynevezett osszáríumot mutattak be. A filmesek szerint ezeken a következő nevek olvashatók: Jézus, Mária és József fia, Mária Magdaléna, sőt Jézus fia, Júdás. Csontokat ugyan nem tudtak felmutatni, de a maradványokról DNS-mintát vettek. Ezekből – így a szenzációs híradás – az derült ki, hogy „Jézus” és „Mária Magdaléna” nem voltak vér szerinti rokonok, így csakis férj és feleség lehettek.

Ezzel egy már számos fikciós műben körbefuttatott rókáról akarnak a film alkotói újabb bőrt lenyúzni, nevezetesen, hogy Jézus és az evangéliumokban Mária Magdalénaként szereplő tanítvány-szimpatizáns házastársak voltak. Hogy azonban ne ismételjék meg a *Da Vinci-kód* című könyv és film immár lejárt szavatosságú alaphelyzetét, az alkotók Jézust és Mária-t egészséges fiúgyermekkel is megajándékozták, akinek természetesen a Júdás nevet adták ebben a sajátos antikeresszégben. Azzal az állítással pedig, hogy az osszáríumok az ő emberi maradványait rejtik, nem kevesebbet mondanak, mint hogy Jézus nem támadt fel, hanem örökre a sír foglya maradt. Pontosabban addig, amíg a producer és a rendező napvilágra nem hozza a csontjaikat.

A profi módon felépített médiakampány hatékonyságát mit sem csökkent az a tény, hogy az igazi szakembereket – régészeket és antropológusokat – felháborítja ez a gazdag fantáziájú, ugyanakkor teljességgel szakzerűtlen megközelítés. Az alkotók alighanem azt is a PR részének tekintik, hogy teológusokat és biblikus tudósokat is megszólaltatnak.

Mindezzel azt sugallják ugyanis: minél inkább tiltakoznak az – általuk véletlenül maradnak tartott – egyház képviselői, annál inkább oka van a „művelt” nagyközönségnek a gyanakvásra. Nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél. Megkülönböztet is: aki olyan szívfacsaró filmet készített a süllyedő Titanicról, vagy olyan erősnök mutatta be a bálványozható *Arnold Schwarzenegger* – ma Kalifornia állam kormányzóját –, az biztosan áll a régészethez és a vallástudományhoz is. Megkülönböztet is: az egyház mást sem tesz – mondja az önmagát felvilágosultnak hívó, valójában agyomosított ember –, mint hogy elitkolja a holt-tengeri tekercsek és apokrif evangéliumok rá nézve kompromittáló üzenetét...

Sajátos ajándékot kaptunk ilyenkor, böjti időben. A német Pro7 televíziócsatorna még biztosabbra megy az időzítésben: ők nagypénteken készülnek sugározni a filmet.

Mit tehetünk? Először is örizzük meg a nyugalomunkat. Vegyünk kielővegt, majd menjünk el sétálni. Egy kiadós tavaszi testmozgás egészségesebb, mint áltudományos fejtegetések végighallgatása.

Másodszor is, talán még a böjti időben is, teret engedhetünk némi humornak, és megkérdezhetjük: miért nem egyenesen Amerikában lették meg Jézusnak és családjának a sírját? Egy ilyen sztoriban még több fordulat – és nyilván még több pénz – rejtőzött volna. Mert nincs új a nap alatt. Néhány éve *Holger Kersten Jézus Indiában élt* című könyve számított bestsellernek a magyar könyvpiacra. Az is közismert, hogy a japánok is „megtalálták” már Jézus sírját. A helyiek vélekedése szerint Jézus huszonegy évesen érkezett egy Singo nevű falucskájába, ahol megtanulta a helyiek nyelvét, majd tizenkét év elmúltával visszatért Júdeába. Amikor azonban megfeszítették volna, testvére vállalta át a szenvedést, így Jézus visszatérhetett a felkelő nap országába, hogy feleségül vegyen egy Mijukó nevű hölgyet, a kivel százhat éves koráig élt felhőtlen boldogságban. Ezekhez a legendákhoz képest sápadtnak tűnik az az újpogány vélekedés, amely Jézusban a pártus herceget látja.

Harmadszor is, és ez a legfőbb böjti tanácsom, vegyük elő az *Újszövetséget*. Olvassuk figyelmesen az evangéliumoknak az üres sírról és a húsvételi megjelenésekről szóló beszámolóit, majd lapozzuk fel Pál leveleit, ahol egyebek mellett ezt olvassuk: „*Ha pedig Krisztus nem támadt fel, akkor hiábavaló a mi igehirdetésünk, de hiábavaló a ti hitetek is. Sőt Isten hamis tanúinak is bizonyulunk, mert akkor Istennel szemben arról tanúsítottunk, hogy feltámasztotta a Krisztust, akit azonban nem támasztott fel, ha csakugyan nem támadnak fel a halottak. Mert ha a halottak nem támadnak fel, Krisztus sem támadt fel. Ha pedig Krisztus nem támadt fel, semmit sem ér a ti hitetek, még bűneitekben vagytok. Sőt akkor azok is elvesztek, akik Krisztusban hunytak el. Ha csak ebben az életben reménykedünk a Krisztusban, akkor minden embernél nyomultabbak vagyunk.*” (1Kor 15,14–19)

Az egykori teológushallgató felébredt álmból. Az „amerikai álom” azonban, úgy tűnik, folytatódik. Mi viszont legyünk ébren és éberek. Lehet, hogy furcsa, de most inkább vágyom a Bosnyák térre, mint Hollywoodba.

É L Ő V Í Z

Bezzeg Ninive lakói!

Hát már az „igazi” telet sem érdemeljük meg! – mondogattam többször is az utóbbi néhány hónapban. Nem mintha hiányzott volna a fogvacogató hideg vagy a magas gázzsámra, de eddig az volt az élet rendje, hogy ha tél, akkor mínusz fokok, amelyek elpusztítják a bacilusokat, és havat hoznak a kertek, szántóföldek no meg az emberek öröme. Ehelyett vásároltuk a tablettákat és a kanalas orvosságokat – a gyógyszergyártók meglepedésére – a különböző vírusok okozta betegségek ellen, miközben a költöző madarak egy része neki sem vágott a hosszú útnak. Miért is tették volna, hiszen a folyamatos „téli márciusban” bőven találtak eleséget maguknak.

Emellett a különböző sajtóorgánuk garmadával öntik ránk a figyelmet: ha nem változtatunk életmódunkon, rohamosan feléljük a természeti kincseket. Tudományos kutatások eredményeit publikáló tanulmányok kongatják a vészharangot: unokáink, dédunokáink elöl használjuk el az ásványi és egyéb tartalékokat. Híradók tudósítanak az emberiség önző és pazarló életmódjából fakadó katasztrófák helyszíneiről. S a jelzés egyértelmű – ha nem tudunk megálljt parancsolni, ez még csak rosszabb lesz.

Két hete az egyik országos hetilap részletesen tárgyalta, hogy az Európai Unió nem merete meghozni azt a szigorú döntést, hogy az európai autógyáraknak 2012-ig 120 g/km mennyiségre kelljen csökkenteniük a kocsik kipufogóján kiáramló szén-dioxidot. Mindenki belátta, milyen előrelépés lenne ez az egészség- és természetvédelem területén, mégis engedékenyebben húzták meg a határt – 130 g/km –, mivel a szigorúbb korlátozásnak beláthatatlan következményei lennének – az autópárbán.

Nem tudok elszakadni Jónás könyvétől. Az emberi gyalogság miatt a pusztulás fenyegette Ninivét. És az emberek a figyelmeztetést hallva „böjtöt hirdettek, és zsákruhát öltött a város apraja-nagyja” (Jón 3,5b). Majd a király és a főurak rendelkezése ki is hirdették a parancsot a teljes böjtre és bűnbánatra – „Ki tudja, talán felénk fordul, és megszám az Isten (...), és nem veszünk el!” (3,9)

Megrendítő és számunkra megszégyenítő ez a hozzáállás. Ninivében nem azt számoltatták, hány vendéglő vagy fogadó fog csődbe jutni, mert az emberek nem fogyasztanak majd. Senki sem törődött azzal, hány takács és varrónő marad fizetés nélkül, mivel az emberek csak a gyászruhájukban gubbasztanak. Nem lázadtak a piacon az árúsok, hogy rájuk rohad a sok friss gyümölcs, haláru, mivel a tájéukra sem néznek a vevők. A város lakói hallgattak a figyelmeztetésre, megbánták, amit tettek, és hittek Istennek.

Mi vajon mikor mondhatjuk el mindent magunkról?

■ BODA ZSUZSA

SEMPER REFORMANDA



„De ha Isten az én bűnömért Krisztusra helyezte – aminthogy Keresztelő János ezért mondja Isten Bárányának, aki elveszi a világ bűneit –, akkor én nemde megszabadultam a bűnömötől? Akkor többé nincs kárhoztatásom. Igaz – sajnos – bűnös vagyok, rémít a bűn, ezt ugyancsak érzem. Szüntelenül csüggedezik a szívem; reszketve félek Isten kemény ítéletétől. És még sincs kárhoztatásom.”

► Luther Márton: Jer, örvendjünk, Kereszténynek! (Szabó József fordítása)

BÖJT 3. VASÁRNAPJA (OCULI) – Lk II,14–28

Tekintet az egyetlen tekintélyre

Egyre többen látják és hangoztatják, hogy kortársaink többsége egyáltalán nem vallástalan. Az egyre terjedő kelet-nyugati vallásturmikokban kifejezetten központi helyet kap a jó és a rossz, a világosság és a sötétség, a segítő és az ártó szellemi lények egymáshoz való viszonya, harca és a gonosztól való szabadulás módszertana. Ezt a lelki-szellemi környezetet tudomásul véve és szem előtt tartva úgy tűnik, hogy a keresztény hit egyike a gonosz ellen küzdeni tanító vallásoknak. Bár a „modern” teológia – különféle lélektani okokra hivatkozva – gyakran tagadja a sátán személyes voltát, mi azonban ragaszkodunk ahhoz, hogy Jézus nem beszélt volna személyes valóságként a sátánról, ha nem az lenne.

A harmadik böjti vasárnap igéjének háttere szerint az ördögűzés Izraelben is gyakorolták. Josephus Flavius római történetíró szerint Salamon király az ördögűzés mestere volt, és maga Flavius ismert rabbikat, akik Salamon titkos tudománya szerint üttek ördögöket. Napjainkban bizonyos, magukat kereszténynek mondó közösségekben is folyik ördögűzés – de a nem keresztény vallásoktól némelyike is gyakorolja. Mind-

ezt azért fontos szem előtt tartani, mert az, hogy Jézus kiűzte az ördögöt, önmagában még nem volt messiási jel! Vasárnapi igénk abban is segít, hogy sok lát-szólag hasonló, olykor kereszténynek tűnő gondolatról, gyakorlathoz miként döntünk el, hogy igazán keresztény-e, vagy csak utánzat.

Sokan csodálkoztak, mikor Jézus kiűzte az ördögöt, és a néma megszólalt. Mások szerint ez csak az ördögök fejedelmének segítségével sikerülhetett. Megint mások igazolást, isteni jelt követeltek, hogy valóban Isten cselekedett. Egy asszony pedig sajátos módon ismerte el Jézust.

Ma is ámulva csodálkozunk különös, megmagyarázhatatlan eseményeken. Szeretnénk forrásukat megismerni és használatba venni őket. Az úgynevezett karizmatikus mozgalmaknak éppen ez a legnagyobb kísértésük: csodás jelek igény szerinti végrehajtására építenek. Uralmuk alá akarják hajítani Krisztust, aki pedig azért jött, hogy ő legyen ura életünknek.

Az isteni igazoló jelt követelőknél Jézus világossá tette: ha ő Isten ujjával ütze ki az ördögöt, akkor bizony elérkezett Isten országa! Benne, vele, általa maga Isten cselekszik – hiszen Jézus éppen

A VASÁRNAP IGÉJE



azért jött, hogy az ördög munkáit lerontsa, bűn, halál, sátán uralma alól szabaddíjon, és általa a mennyei Atyával való közösség szabadságával ajándékozson meg. Ezt a harcot ma is az Isten Fia vívja, nem az ember, hiszen mérhetetlenül erősebb az „öselenség”, mint bármelyikünk. Nála csak a győztes Krisztus erősebb, aki nap mint nap harcol övéért. Itt a Földön az ember nem egyszer s mindenkorra szabadulhat meg – állandó készenlétről és küzdelemről van szó.

Az asszony elismerő szavaira adott válaszból világossá lesz, hogy a csodálkozás, a kritizálás, az isteni jel kívánása mellett még a Krisztust elismerő tisztelet sem elég. Nem elég a kísértő és a kísértés elleni védelemhez. Maga Krisztus elég egyedül! Ő pedig a hallgatott és megőrzött (megtartott) igében szól, cselekszik, oltalmaz, szabadít ma is. Sehoh, sehogymáshol! Ezt maga Jézus teszi igazán

nyomatékosan a hamisan értelmezett tolerancia áldozatai felé: „Aki nincs velem, ellenem van, és aki nem gyűjt velem, tékozol.” Jézustól függetlenül nincsen szabadulás!

Szemeink ezért szüntelenül Krisztusra tekintenek: fülünk így nyílik meg az ő igéje előtt. Az ige fényében pedig azonnal látható lesz, mi az, ami valóban krisztusi, és mi az, ami bár jól sikerült, mégis csak utánzat.

■ KOVÁCS LÁSZLÓ

Imádkozunk! Mennyei Atyánk, te látod legjobban, mennyire vergődik életünk a bűn és halál hatalmában. Jöless hallani rólad: csodálunk és tisztelünk téged. Ezért azután olyan marad az életünk, mint eddig volt. Kérünk, cselekedj velünk, bennünk is a csodát: ne csak rólad halljunk, hanem végre téged is meghalljunk és megőrizzünk szívünkben! Megváltó Jézusunk! Most már tudjuk, hogy rajtad kívül senki nem győzhet bennünk a gonosz fölött. Légy áldott, hogy bennünk is tudsz győzni! Szentlélek, kérünk, adj tiszta látást, hogy hamis tanítások magunkkal ne sodorjanak – se egyházon belül, se azon kívül. Gyakran mi akartuk megtartani egyházadat – mostantól te tarts meg, Urunk, szent igédben! Ámen.

Oratio œcumenica

[Lelkés:] Hálaadóval fordulunk hozzád, Istenünk, hogy igédben mindenkor szólsz népedhez. Útmutatód biztos segítségünk örömeinkben, gondunkban egyaránt. Jézus által ismerhetünk meg igazán, kérünk, tarts meg minket minden időben a hozzá való hűségünkben! Imádságunkat fogadd el, kérünk!

[Lektor:] Böjti időnkben indíts minket, Jézusunk, bűnbánatra és őszinte önvizsgálatra. Rohanó életünkben sok csendre lenne szükségünk, hogy szavadat megértsük, gyógyító hatalmadat megtapasztaljuk. Eléd visszük most egész világunk sok gondját, inségét. Segíts, hogy ne akadályozói, hanem hű munkatársai lehessünk igédnek, szereteted terjedésének. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Köszönjük, Atyánk, hogy vitás, nehéz hely-

zeteinkben is számíthatunk segítségére. Közösségi és egyéni életünkben sokszor vagyunk tanácstalanok. Bántások, csalódások, betegségek, veszteségek érnek minket, de segíts Jézusra néznünk, és üzd el félelmeinket. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Könyörgünk, Istenünk, egyházunkért, püspökeinkért, lelkesi karunk minden tagjéért, gyülekezeink elöljáróiért, presbiterekért, kántorokért, pedagógusokért. Áldásod kísérje minden munkájukat, hogy feladataikat örömmel, naponként megújuló hittel és erővel tudják végezni szent neved dicsőségére és egymás építésére. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lektor:] Köszönjük, Urunk, hogy minden népnek felkínálsz kegyelmedet, s az ökumené keretében is vé-

gezhetjük szolgálatunkat. Igéd és szereteted vezet mindnyájunkat egyre közelebb hozzád és egymáshoz szerte a világon. Meg nem szűnő örömmel áldunk ezért téged! Kérünk, tedd teljesebbé egyházad egységét széles e világon. Kérünk téged,

[Gyülekezet:] Urunk, hallgass meg minket!

[Lelkés:] Istenünk, minden szavad élet és igazság. Igéd ma is tanít, hívogat, gyógyít, hitre segít, üdvösséget munkál. Kérünk téged, segíts meg benned bízó népedet, hogy ne csak hallgassa, hanem szívesen meg is tartsa igédet, hogy minden külső-belső gond és feszültség ellenére öröm és boldogság legyen egyházunk és népünk jövője. Könyörülj rajtunk, őrizd és áldj meg minket végtelen szereteteddel a mi Urunk, Jézus Krisztus által.

[Gyülekezet:] Ámen.

KITEKINTÉS

„Harsonákkal és kürtzengéssel ujjongjatok a király, az Úr előtt!”

► A címbeli zsoltárszöveg (Zsolt 98,6) jelzi, hogy mostani cikkünkben egyházzenei életünk Benjaminjáról, a fúvószenéről olvashatunk a munkaág egyik magyarországi „atyjának” tollából. Reményességünk, hogy egyre többen követik a lelkesítő példákat. (E. Zs.)

Németországi ösztöndíjaim idején meghívtak vendégszolgálatra egy kis bajor hegyi gyülekezetbe. Meghívóm az ottani egyházi fúvósszövetség elnöke volt, aki amikor arról érdeklődtem, hogy milyen jellegű gyülekezetbe megyünk, csak mosolygott. Az istentisztelet elején a lelkes köszöntötte a gyülekezetet, bejelentette az éneket, és... mindenki elővette a padból a trombitáját, a harsonáját, és eljátszották. Csak ketten énekeltünk, ötvenen játszottak egymásra figyelve, négy szólamban. Férfiak és asszonyok, gyerekek és nagyszülők, barátok és barátinők – egyszóval a gyülekezet.

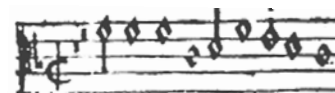
Megdöbbenő volt a közös muzsikálás hatását látni rajtuk. Mindenkinek volt feladata és helye a közösségben, akár kezdőként, akár több évtizedes játszóról volt szó. Együtt vették a levegőt, a szólások összetartottak, az összhangzásnak

lelkészként, központi segítséggel (táborok, találkozók szervezése, kották, hangszerek beszerzése) akár a zenekarszervezésben is kamatoztathassák megszerzett tudásukat.

Időközben egyházunk több gyülekezetében alakultak fúvóskarok, részben gyülekezeti testvérkapcsolatok révén, részben a teológián végzett lelkészek munkája nyomán. Országosan hetnyolc állandó zenekar működik, és több gyülekezetben kísérleteznek a fúvóshangszerek megszerzésével ünnepi, különleges alkalmakkor. Külön is meg kell említeni a lajoskomáromi fúvósokat, akik már hosszú ideje végeznek például a munkát német testvérgyülekezetük támogatásával. Nyíregyházán blockflötecsoporttal kísérleteznek; reményességgel követjük a kibontakozást.

A gyülekezeti zenekarokat nyári fúvóstáborral is támogatjuk. Immár a 16. évébe lépett a kismányoki országos fúvóstábor. A Tolna megyei kis falu üres parókijára, a templom, a domboldal fa- és rézfúvósok gyakorlásától hangos. Közösségépítő törekvéseinknek megfelelően itt találkozhat kezdő a haladóval; az alig néhány hangot ismerő és tanára akár egy szót is játszhat. A tapasztaltabb segíti a kezdőt, a kezdő pedig nem enged elbizakodni a tapasztaltab-

CANTATE



Ein feste Burg ist unser Gott

bat, ugyanis a közös szólam korrekt vezetése miatt az eltérő tudásúknak is „konszenzusra” kell jutniuk.

Sokszor éreztem ezekben a táborokban az egymásra figyelő közösség lélekemelő hatását. Közben persze sokan felnőttek; jóleső érzés látni, hogy van közöttünk olyan, aki kisgyermekként került kapcsolatba velünk, ma pedig zene tanárként vezeti a próbákat. A másfél évtized alatt több százan fordultak meg Kismányokon, ismerkedve az evangélikus, korálokra épülő, fúvós kamarazenével. Keressük a kapcsolópontokat a mai gyülekezetekkel, amelyekben ez a – főleg fiatalokat összefogó – munkaág sok örömet szerezhet mindenkinek.

Úgy gondolom, egyházunk javára válhatna az a mentalitás, amelyet a cikk elején említett németországi gyülekezetben tapasztaltam: mindenkinek megvan a saját szólama, hangszere, feladata, ami otthonosságérzetet, biztonságot, megelégedést nyújthat, és alázatra taníthat.

■ JOHANN GYULA

Bizalomra épülő felügyelet

A Déli Egyházkerület gyülekezetvezetői konferenciája Békéscsabán

▶ A protestáns egyházak demokratikus tradíciója szerint a gyülekezeteket a lelkész és a vele jogilag egyenrangú laikus fél, a felügyelő együtt vezeti. Egyházunk oktatáspolitikájában mindeddig a lelkészek továbbképzése kapott nagyobb hangsúlyt konferenciák és a lelkészakadémia keretében. A vezetői munkamegosztásban a „világi” tisztségviselőkre speciális feladatok hárulnak. Jogos tehát az az igény, hogy a gyülekezetvezetők is részesüljenek valamilyen szervezett képzésben. Vajon mire kell alapozódni lelkész és felügyelő vezetői munkakapcsolatának: civil kontrollra vagy bizalomra épített társzolgálatra? Ezt az alapkérdést igyekeztek körüljárni a Déli Egyházkerület egyházközösségeinek vezetői a *Kontroll és/vagy bizalom* címmel – felügyelők, másodfelügyelők és gondnokok számára – megrendezett gyülekezetvezetői konferencián március 2–4. között Békéscsabán, az evangélikus gimnázium kollégiumában.

A pénteki programot nyitó áhítat szolgálatát Kondor Péter, a Kelet-Békécsi Egyházkerület esperese vezette. Az esti előadást Gáncs Péter tartotta *Hol talál lelki erőforrást a gyülekezetvezető?* címmel; a Déli Egyházkerület püspöke a közösségvezetők együttműködésének bibliai alapjait vezette be hallgatóit. Ő – és újszövetségi példákon keresztül mutatta be, hogy a korabeli gyülekezeti életben miként jelentek meg az olyan, manapság használatos fogalmak, mint társzolgálat, csapatmunka, bizalomra épülő munkamegosztás, a prioritások meghatározása és a szubszidiaritás elve (mely szerint minden feladatot a megfelelő vezető szinten kell megoldani).

Az első nap kötetlen együttléttel ért véget: a résztvevők megtekinthették a

A másnap reggeli lelki töltekezésről már nem lelkész, hanem egy felügyelő gondoskodott: Csepregi Gyulának, a Budapest-Kőbányai Evangélikus Egyházközösség világi vezetőjének az áhítatát hallgathatták meg a kerület gyülekezetvezetői.

Délelőtt dr. Szabó Lajos, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszékének tanszékvezető professzora *Bizalmi elv – vezetői munkamegosztás és magatartásformák a korszerű gyülekezetben* című előadásában a lelkész és a felügyelő munkakapcsolatának legfontosabb aspektusait, a vezetői együttműködés elvi és gyakorlati alapjait világította meg hallgatói előtt. (Az előadás szövege és a hozzá kapcsolódó háttéranyag olvasható a Déli Egyházkerület hírpor-

A délután plenáris programmal és fórumbeszélgetéssel folytatódott, amelyen Radosné Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő beszélgetett a közösségek vezetőivel a gyülekezetvezetői bátorságról és leleményességről. A felügyelők és gondnokok megoszthatták egymással a gyülekezetek aktuális gondjait, de örömeit és sikereit is. A plenáris ülésen Lengyel Anna szólt arról a tervről, hogy a jövőben egy tudatos koncepció alapján szeretnék megszervezni a gyülekezetvezetők képzését – melynek ez a konferencia is a részét képezi –, és előrevetette a lelkész munkaközösségek (LMK-k) mintájára létrehozandó felügyelői munkaközösségek (FMK) megszervezését, amelyek három-négy havonta, esetleg félévente ülnének össze. (A Déli Egyházkerület gyülekezetvezetőinek a teljes címlistája is hamarosan elérhető lesz a *Déli Harangszó* fent említett rovatában.)

A fórumbeszélgetést követően a helyi szervezők részéről Németh Mihály igazgató lelkész mutatta be a békéscsabai gyülekezet életét, majd Kolarovszki Zoltán, a békéscsabai evangélikus gimnázium igazgatója beszélt arról, hogy milyen értékek mentén oktat, nevel, és hogyan tanúskodik róluk egy mai evangélikus oktatási intézmény.

A rendezvény zárásaképpen a gyülekezetvezetők átvonultak a békéscsabai Nagytemplomba, ahol Gáncs Péter püspök az új oltárfestmény képi üzenetét

Közösségépítő kirándulás



A munkahétkedző, hétfő reggeli áhítatokon kívül ritkán adódik közös alkalom az Országos Egyházi Iroda dolgozói számára, ezért többségük – a borús idő ellenére is – örömmel élt a lehetőséggel, hogy a munkatársak közösségében töltsék el március első három napját a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban. A közösségépítő program részét képezték a Balaton-felvidéken tett kirándulások is. Fenti felvételünk a kővágóörsi templomhegyen, a lenti fotó pedig a tapolcai tavas barlangban örökítette meg a résztvevők egy-egy csoportját.

■ BODA ZSUZSA felvételei

Új bizonyíték Luther reformációt indító tételeiről

A történelemírás arról tanúskodik, hogy a reformáció mozgalmát Luther azzal indította el, hogy 1517. október 31-én Wittenbergben a vártemplom ajtajára ki-szögezte kilencvenöt tételét az akkori bűcsűjárás és a bűnbocsátó cédulák árusítása ellen. Több kutató is azt állította erről az eseményről, hogy csupán legenda, nincs valós alapja. Nemrégiben azonban új bizonyíték került napvilágra, amely tanúsítja a megtörténtét.

A németországi Jena egyetemi könyvtára 2007. február 1-jén bemutatta a nyilvánosságnak azt a kéziratot bejegyzést, amely az Újszövetség 1540-ben kiadott

Luther-fordítású példányának végén olvasható latinul. A bizonyító erejű szöveget Martin Treu, a wittenbergi Luther Múzeum igazgatója találta meg tavaly év végén Georg Rörer (1492–1557) hagyatékában, aki Luther munkatársa volt, és ezeket a sorokat valószínűleg még reformátorunk életében jegyezte le.

A háromsoros latin szöveg fordítása: „Az 1517. évben, mindenszentek ünnepe előestéjén doktor Luther Márton Wittenbergben a templomok ajtajain tárta a nyilvánosság elé a maga tételeit az [egyházi] bűcsűről [bűnbocsánatról].”

■ H. B.



Balról jobbra: Szabóné Mátrai Marianna püspökhelyettes, Gáncs Péter püspök, Kondor Péter esperes, Lengyel Anna egyházkerületi felügyelő, Andorka Árpád kerületi felügyelőhelyettes és a gyülekezetvezetőket megénekelgető Kutyejné Ablonczy Katalin békéscsabai tanárnő

Déli Egyházkerületben tavaly zajlott eseményekről készült zenés képszeárlítást, majd Benkóczy Péter lelkész vezetésével különféle csoportdinamikai játékokon keresztül „tesztelhetők” vezetői és együttműködési képességeiket.

tálján, a *Déli Harangszó* gyülekezetvezetők számára létrehozott rovatában: <http://del.lutheran.hu>). Az előadás elhangzottakat irányított csoportmunka formájában dolgozták fel a konferencia résztvevői.

alapul véve adott összefoglaló visszatekintést és értékelést a konferenciáról, és úti áldásban részesítette remélhetőleg képzetesebben és tapasztaltabban hazatérő kerületi szolgatársait.

■ PETRI GÁBOR

Kitüntetett helyzetben

ÉGTÁJOLÓ



▶ Témaválasztásomat ezúttal az az ijedt kérdés motiválta, amellyel egy keresztény testvérünk nagy aggodalmát fogalmazta meg: mi lesz velünk, mi lesz hitünkkel és a Biblia tanításának hitelével, ha kiderül, hogy máshol is van élet a világmindenségben? Nincs kétségem afelől, hogy ha tőlem ezt csak egyvalaki kérdezte is meg, sok testvérünket, kortársunkat nyugtalanítják a fel-felröppenő hírek, amelyek nemcsak a bulvármédiában, hanem a tudományos híradásokban is szerepelnek. Tényleg, mi lenne akkor, ha kiderülne, hogy más égitesteken is van élet? Érvényben marad-e akkor a Szentírás tanítása a világ – és benne az ember – teremtéséről? És hogy értjük akkor a Jézus Krisztusról szóló apostoli tanúságtételt? Az ilyen és hasonló kérdésekkel vívódó, aggodó testvéreimnek szeretnék segíteni a következő sorokkal.

Ha jól látom, már régen túl vagyunk a világméretű E. T.-lázon, a közel sem tudományos, de nagyon is fantasztikus képzelgéseken a földön kívüli élet lehetőségével kapcsolatban. Mégis igaz, hogy amíg a csillagok háborúinak és hasonló történeteknek – sok-sok pénzzel és igazán profi módon – megfilmesített meséi jelentős bevételt biztosítanak az iparág sztárjainak, addig nem kell aggodniuk a műfaj szerelmeseinek. Lesz utánpótlás, lesznek új és még újabb produkciók.

Persze ha csak ennyit tudnánk e kérdésről elmondani, akkor kár is lenne a témát egyáltalán szóba hozni. De a Mars-szondák felfedezéseiről és a tudó-

sok egyre megalapozottabbnak tűnő elméleteiről szóló újabb híradások mellett mégsem mehetünk el szó nélkül.

A tudományos szennazációt jelentő felfedezések jelentőségét nem tagadhatjuk. A nem szakemberek is megértene az annyit ezekből a beszámolókból, hogy a Marson felfedezett felszíni képződmények a víz korábbi – sőt némelyek szerint most is lehetséges – jelenlétére utalnak; ez a tény pedig a tudósok szerint akár valamiféle élet kialakulásának a lehetőségét is jelezheti. S mindezzel itt vagyunk a „szomszédban”, naprendszerünk egyik legközelebbi bolygóján. Állíthatja-e bárki is, hogy a világmindenség csak fényévmilliárdokban mérhető –

s a hozzám hasonló átlagemberek számára felfoghatatlan – mélységében nincs még sok-sok, de legalább néhány, a Földhöz hasonló égitest? Néhány olyan bolygó, amelyen nemcsak az elvi lehetősége van meg az élet létezésének, hanem van is élet? Talán éppen olyan fejlett, mint itt, a mi gyönyörűsége kék bolygónkon...

Mit is mondhatnánk hívő keresztény emberként ezekre az izgalmas – némelyeket talán nyugtalanító – gondolatokra? Tudom, sokak számára már maga a kérdésfelvetés is riasztó lehet, talán még istenhittüket is elbizonytalanítja. Mások meg inkább kitérnek a probléma elől, elhessegetik maguktól, mert azt gondolják, hogy a mindenható Isten tekintélyét veszélyezteti a földön kívüli élet pusztá gondolata is.

Az, hogy én magam úgy vélem: a világmindenségben csak a mi Földünkön van értelmes – emberi – élet, valójában

csupán egyéni meggyőződés, és távolról sem tudományosan bizonyított tény. Én egyszerűen így gondolom... És mégsem esnék kétségbe, és nem omlana össze a hitem, ha még az én életemben – emberi számítás szerint legfeljebb a következő két-három évtizedben –, mondjuk, egy szuperintelligens értelmes lények üzenetét fogná a világűrben.

A mindenható Istennek volt hatalma arra, hogy megteremtse „a mennyet és a földet, a látható és a láthatatlan” valóságot, a földi életet; a természet rendjét, törvényeit pedig – az emberiség felelősen, természetet pusztító tevékenysége ellenére is – fenntartotta mind a mai napig. Ki akadályozhatta volna, ki gátolhatta meg őt abban, hogy ha neki úgy tetszik, más égitesteken is életet teremtsen, és annak is gondját viselje? Mondom, én magam azt gondolom, hogy a földi életnek nincs párja a világmindenségben, de semmiképpen sem vetemedem arra, hogy az Úristen életet teremtő hatalmát a mi bolygónkhoz kössöm. Hálával és alázattal hajtom meg előtte a fejem: ő a Teremtő, mi pedig az ő teremtményei vagyunk.

Legfőbb érveket azonban még nem is mondtam el. Hogy miért nem esnék kétségbe, ha kiderülne, hogy Istennek más bolygókön is vannak értelmes, em-

berhez hasonló teremtményei? Egyszerűen csak azért, mert a földi életet, az emberiséget a legnagyobb méltósággal már kiüntette, szeretetéről biztosította, amikor szent Fiában, Jézus Krisztusban eljött közénk. A legtöbbet, a legnagyobbat ajándékozta nekünk, hogy megértjük: örök és végtelen szeretetétől semmi nem szakíthat el bennünket. Róm 8,38–39-ben ezt olvassuk: „...meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelmek, sem jelenlők, sem eljövendők, sem hatalmak, sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket az Isten szeretetétől, amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.” S tegyük hozzá bizodalmas hittel: még az sem, ha netalán kiderülne, hogy nem vagyunk egyedül a világmindenségben...



István János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

A születés evangéliumával kezdődött...

Szokatlan üzenetet hallhattak az adó-vevő készülék mellett ülők 1906. december 24-én az Amerika keleti partjainál horgonyzó hajók némelyikén. A gépből morzejelek helyett a *Csendes éj* dallama szólt, majd *Lukács evangéliumából* felolvasták a karácsonyi történetet. Egy ilyen szöveges, zenés rádióadás akkoriban szenzációnak számított, hiszen az elektromágneses hullámok segítségével addig csupán morzejeleket tudtak továbbítani. A világ mai értelemben vett első rádióadása tehát kicsivel több mint száz esztendeje volt hallható – akkor, amikor klasszikus értelemben vett rádió még nem létezett, csak tengeri adóvevő.

Lukács evangéliumából Reginald Fessenden – elektrotechnikát oktató professzor – olvastott föl, aki egyben az adás technikai feltételeit is megteremtette. A Boston melletti Brand Rock rádióállomásán maga köré gyűjtötte családját és barátait, felolvasta Krisztus születésének történetét, felesége és egy barátjuk pedig karácsonyi dalokat énekelt. Lezárásként Fessenden rövid beszédet intézett a tengeren lévő férfiakhoz.

A rádió tömegkommunikációs eszközzé válásának kezdete 1920-ra tehető, reggeli áhítatokat – mai nyelven szólva – 1923-tól kezdve sugároznak.

► Az Evangelisches Gemeindeblatt für Württemberg írása nyomán

Kínában már a kommunista párt vezető köreiből is terjed a kereszténység

► A Kínai Népköztársaságban – olvasható az *ideaSpektrum* című német hetilap internetes oldalán – már a kommunista párt vezető köreit is elérte a kereszténység. Egy Baodingban (Hebei tartomány) lévő pártiskolában „leleplezték” egy bibliakört.

mint a prominens pekingi jogászt, Li Baiguangot. Utóbbi vendégként vett részt a hívők által szervezett újévi ünnepségen.

Kínában erőteljesen nő a keresztények száma. A vallási ügyekkel foglalkozó állami hivatal igazgatója, Yie Xiaowen szerint számuk eléri a százharmincmilliót; körülbelül húsz százaléku katolikus. A hír szerint legtöbbször az állam által el nem ismert házi gyülekezetekhez tartozik, mert így akarja kivonni magát a rezsim ellenőrzése alól. Az államilag jóváhagyott protestáns „három önmozgalmnak” az eddigi hivatalos adatok szerint tizennyolcmillió tagja van.

► Forrás: www.idea.de

A China Aid Association (Kínai Segélyszervezet) híradása szerint mintegy negyven keresztény került előzetes leltartóztatásba; közülük némelyeket napokon keresztül hallgattak ki, így például az iskola alelnökét, Geng Sudet, vala-

Városmissziós hét lesz Budapesten

A „Remény és jövőt adok nektek” mottóval rendezik meg szeptember 16. és 22. között a budapesti városmissziót és az Új Evangélikus Nemzetközi Kongresszust – közölte budapesti sajtótájékoztatóján Marik József sebészorvos, a katolikus rendezvény világi felelőse.

A városmissziós héten evangélikus programokat tartanak a város hat forgalmas pontján felállított színpadokon, bevásárlóközpontokban és pályaudvarokon. A nemzetközi evangélikus kongresszust a Szent István-bazilikában rendezik meg – mondta el Marik József –, továbbá szólt arról, hogy szeptember 21-ére az egész várost „megmozgató” eseményt terveznek: aznap Budapest több pontjáról fátylas felvonulás indul a Gellért-hegyre, ahol majd közösen imádkoznak a városért.

A rendezvény felelőse ezenkívül kifejtette: az összes budapesti plébániát felkérték, hogy vegyenek részt a programban. Eddig mintegy százharminc helyi közösség válaszolt igennel, így reményeik szerint a nagyváros bármelyik részén látszik majd, hogy a katolikusok szeretnék „mondani valamit ennek a világnak”.

A városmisszió papi felelőse, Blanckenstein Miklós újságírói kérdésre válaszolva közölte, hogy várhatóan a többi keresztény egyház is párhuzamos programokat tart majd a városmissziós héten. Elmondta, a városmisszió előkészületeként szervezik az *Élő rózsafüzér Budapestért* elnevezésű zarándoknapot. Május 12-én az élő rózsafüzér kilenc, egyszerre zajló gyalogos zarándoklatból áll majd. Az egyenként mintegy húsz kilométeres szakaszokon a gyalogosok érintik a városzéli plébániákat és kegyhelyeket.

A Városmisszió Budapest 2007 elnevezésű rendezvényt az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye szervezi, együttműködve a többi ország partneregyházjegyével. A városmisszió célkitűzései: segíteni a plébániákat a missziós lelkiség imádságos formálásában, támogatni a közösségeket, hogy az eltávolodottaknak utat mutassanak az egyházba, valamint bemutatni a 20. században élt magyar vértanúkat mint a keresztény hitnek közöttünk élt jeleit – olvasható a sajtótájékoztató közreadott anyagban.

Az első városmissziót Bécsben szervezték meg 2003 májusában.

► MTI

Együtt – Isten sátora alatt



A liturgiát bevezető országismertetés bírálóan szólt a dél-amerikai ország politikai, gazdasági helyzetéről. Nagy a szegénység, nő a korrupció, a társadalmi intézményekkel szemben pedig bizalmatlanság tapasztalható. Egyetlen „szerve-



ereje, hanem – ahogyan az imapon énekeltek is – „Jézus a fundamentuma”. Ha tehát az egyház Krisztusra épül, ha őt képviseli a világban, akkor csodákat és győzelmeket élhet át. Nos, Paraguayban az indánok közt lelki megújulás, ébredés van...

zettel” kapcsolatban azonban egyértelműen az elismerés szavai fogalmazódtak meg. Paraguayi testvéreink Istennek adnak hálát azért, hogy a különböző keresztény felekezetek hiteles szolgálatot végeznek hazájukban: kiállnak az igaz-

► B. PINTÉR MÁRTA

Paraguayban jártunk!

Sohasem tudhatjuk, hogy egy-egy gyülekezeti alkalom milyen meglepetéseket tartogat...

Szentgotthárdon és bajánsényei leánygyülekezetünkben idén is készülünk a női világimnapra, bár – be kell, hogy valljam – egy kicsit kevesebb lelkesedéssel, mint az elmúlt években. Elolvastam az ismertetőt Paraguayról, a diakepekhez tartozó leírásokat, a liturgiát, de azt gondoltam magamban, hogy e nép túlságosan távol áll és él tőlünk. Hogy dél-amerikai testvéreink történelme, kultúrája és hitélete nálunk aligha fog bárkit személyesen megérinteni. Am a múlt pénteki nemzetközi ökumenikus női imnap programja mégis óriási élmény volt sokunk számára, és hitet erősítő „személyes találkozást” jelentett a paraguayi emberekkel.

Mindezt elsősorban Vili atyának, a három évtizeden át Paraguayban élt szerzetesnek köszönhetjük, aki valóban közelebb hozta hozzánk az országot, az ottani embereket. P. Hirth Vilmos huszonkilenc évesen, 1962-ben mint a Societas Verbi Divini (Isteni Ige Társasága) nevű szerzetesrend felszentelt papja került a távoli országba, hogy ott Isten igéjét hirdesse, és keresztény kultúrát, értékeket közvetítsen, valamint segítséget nyújtson az embereknek.

Guarani nyelven az Istent *Tupának* mondják. Az ott élő emberek hite, felfogása szerint a láthatatlan, megfoghatatlan, teremtményeit szerető Isten földi „képviselői” a papok. Ők azért vannak, hogy Isten végtelen szeretetét megmutassák, közvetítsék az embereknek. Ezért a lelkészeket *tupaiknak*, azaz „kis is-

teneknek” hívják, és úgy is tekintenek rájuk. Nehogy azt gondoljuk, hogy ez irigylésre méltó kiváltság! Sokkal inkább komoly elvárás és kötelezettség minden pap számára.

S hogy valóban milyen fontos az ottani embereknek az Istennel való személyes kapcsolat, az Úr minden egyes emberhez szóló, személyes szerzetesnek megnyilatkozása, az leginkább talán az áldásban mutatkozik meg. Vili

gosan, hogy „Áldjon meg benneteket az Atya...” De nem tudta végigmondani, mert elindultak felé az emberek szépen, sorjában, egyesével, hogy mindenki megkaphassa tőle személyesen a saját áldását!

Mi idehaza sokszor az istentisztelet végét sem bírjuk kivárni – főként ha úrvacsora is van –, és nem számít, hogy lemaradunk az áldásról. Van hát még mit tanulunk! És van még mit tanulunk –



P. Hirth Vilmos harminc éven át szolgált Paraguayban

atyja elmesélte, hogy amikor először ment ki újonnan „kapott” gyülekezetébe, s ott meglátta az összegyűlt százszázötven embert, úgy gondolta, kapnak egy szép nagy ünnepi áldást. Felémelt kézzel, csekély spanyoltudással, latin szavakkal „fűszerezve” kezdte han-

nekem mindenképpen – Vili atyától a tekintetben is, hogy miként beszéljünk a ránk bízottokról, miként szóljunk a „munkánkról” (a szolgálatunkról), és hogyan tegyünk biznyságot Isten szeretetéről.

► KOLLERNÉ LOÓS ZSUZSANNA

„Együtt – Isten sátora alatt” – ez volt a megadott címe az idei ökumenikus női világimnapnak, amelyen világszerte Paraguayért, a paraguayi asszonyokért, családokért imádkoztunk. És valóban ez volt az élményünk Szekszárdon is: együtt voltunk Isten sátora alatt.

Együtt. Baptista, metodista, református, római katolikus és evangélikus nők, asszonyok közösen készültek és imádkoztak. Együtt. Fiatalabbak és idősebbek, paraguayi kapcsolatokkal bírók és az országról mit sem tudók. A péntek esti órákban százakkal lehettünk együtt lélekben az imádság hullámhosszán – Isten színe előtt, az ő sátora alatt.

Átéltük Isten védelmet, biztonságot adó irgalmát is, amelyről a paraguayiak által összeállított liturgiában így olvashattunk: „Csodálatos, hogy amikor fejünket imára hajlítjuk, Isten

jelenlétét érezhetjük fölöttünk, mintha mindnyájunkat egy nagykabát takarna be.”

Bizony nagy szükségünk van erre a megtapasztalásra nekünk is, itthon is, amikor elbizonytalanodunk, elerőtlenedünk. Hiszen nem ismeretlen számunkra sem a létbizonytalanság, a munkanélküliség, az agresszió...

Isten szeretetét, biztonságot adó kabátjának, sátrának melege talán akkor volt a leginkább érzékelhető, amikor a szekszárdi evangélikusoknál összegyűlekezett testvérek hangos szóval vagy magukban elcsendesedve dicsőítették az Urat – könyörögtek a paraguayi asszonyokért, családokért és hazánkért, saját gyülekezetükért, családjukért, személyes életükért.

► SEFCSIKNÉ DUGÁR ÉVA

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ

1%

Technikai szám: 0035

www.evangelikus.hu

Volt egy „állati jó” napunk!

A VI. országos evangélikus bábverseny – egy zsűritag szemével

Izgatott gyereksereg kellős közepén sodródom felfelé a Marczibányi Téri Művelődési Központ lépcsőjén. Sodródás közben megtudom, hogy a VI. országos evangélikus bábversenyre érkezett egyik csapattal együtt nyomulok a színpad felé. Érthető az izgatott nyüzsgés: negyedóra múlva kezdődik az előadás, én is sietek elfoglalni helyemet a zsűri asztalánál. Ahogy ilyenkor lenni szokott, technikai okok miatt csúszik a kezdés, de legalább van időm még egyszer átnézni a benevezettek listáját, miközben a teológusok ad hoc zenei stábja igyekszik megalapozni a találkozó jó hangulatát.

A játék csak akkor szerez örömet, ha komolyan veszük

Hokker Zsolt vezető áhítata után végre fölgördül a függöny. Az ország különböző pontjairól érkező társulatokat részben már ismerem a tavalyi vetélkedőről. A fellépés sorrendjében a következők: Az Úr harcosai csoport Bükről, a Hajnalcsillag csoport Bányaterenyé-Szűpatakról, a Szivárvány csoport és a Fénysugár Alapítvány bábcsoportja Tengelicről, a Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ csapata Győről, valamint egy-egy gyülekezeti bábcsoport Surdról, Nemespátróbról és Budapest-Zuglóból.

A csoportok az *Állatok a Bibliában* témacím alapján készültek nyolc-tíz perces báb jelenettel a március 3-i megemlékezésére. A téma kimeríthetetlen, hiszen a teremtéstől az apokalipszisig rengeteg szó esik az állatokról a könyvek könyvében. A darabok címe is sokat sejtető: Az életmentő disznónyáj; Verembe esett

közül – egy dramatikus, interaktív, minden mozzanatában lebilincselő előadásban varázsolta elénk a történetet. Ez a macska nemcsak Nőét vette le a lábáról; mindnyájan megcírógattuk az előadás után (különdíj).

A *Rendhagyó Nőé* (Győr) című előadásban harminckét (!) gyermek fantasztikusan összerendezett játékában gyönyörködhetünk. Rendhagyó volt, mert Nőé történetéből kiindulva vagy tíz olyan bibliai eseményt jelentettek meg a színen, melyben állatok szerepelnek. Ja, és csöppet sem unalmasan! (Megosztott I. díj.)

Akkor és most (Surd) – a titokzatos címet a parván mögött felcsendülő cite-

Miközben elhalkul az utolsó előadás kiváltotta taps, megerősödik bennem egy gondolat: a játék csak akkor jelent igazi örömet, ha komolyan vesszük. Itt körülöttem mindenki örül...

Értékelés: jót csináltak, fontos, hogy jól is csinálják!

A zsűri tagjai – Granasztói Szilvia bábművész, Győri Andrea bábkészítő-kézműves, Giovannini Kornél bábművész és a krónikás – nehéz szívvel hozták meg a döntést, mert bár minden csapat munkáját nagyon nagyra értékelték, mégis rangsorolniuk kellett az előadásokat. E sorok



Rendhagyó Nőé – a Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ báboasai

raszó tette még sejtelmesebbé. Ősi próféciák szólnak arról, hogy az állatok ádáz harca egyszer megbékéléshez vezet. A színpadon ez megtörtént! Mi lenne, ha a valóságban is elkezdődne a megbékélésért munkálkodni? (III. díj.)

írója a díjkiosztáskor elhangzott rövid értékelésben tolmácsolta a zsűri lelkes és lelkesítő üzenetét: „Nagyon jó az, amit csináltak, ezért fontos, hogy jól is csinálják!”

Egyházi berkekben egyedülálló ez az evangélikus kezdeményezés. A hatodik alkalommal megrendezett bábverseny életképes, mindenképpen érdemes folytatni, de vannak tanulságok, amelyeket a bábverseny szervezőinek és csapatoknak is célszerű lenne átgondolniuk. Ilyen például az, hogy a jövőben már a versenyre való fölkészülés szakaszában szakmai segítséget kellene nyújtani a csapatoknak. Nagyon sok jó ötlet egy csipetnyi szakmai segítséggel sokkal jobban érvényre juthatott volna. (Csoportvezetők, figyelem: Granasztói Szilvia és Giovannini Kornél bábművészek készséggel ajánlják fel segítségüket!)

A szervezőknek javasoljuk: a következő bábverseny alkalmával vonjanak be munkájukba egy ügyes színpadmentert, hogy a technika ördöge ne veszélyeztesse az előadások sikerét.

Köszönet és biztatás

Őszinte szívvel mondom köszönetet minden lelkes résztvevőnek, a csapatok felkészítőinek – lelkeseknek, hittanároknak – és a gyerekeknek. Ne hagyjátok abba! Remélem, jövőre újra találkozunk!

Köszönet a szervezőknek: Máté Erzsébet gyermekreferensnek és segítőinek, valamint a hangulatfelelős teológusok lelkes csapatának. Köszönöm a zsűri szakértő tagjainak a szeretettel vállalt közreműködést. Köszönöm, Jézusom, hogy néhány órára újra gyermek lehettem!

■ GYŐRI GÁBOR

Akármilyen jó a könyv, el is kell tudni adni

Könyv/Misszó 2007

► **Hiába dolgoznának a szerzők, és hiába vinnék nyomdába a kéziratokat a kiadók, ha a betűk segítségével lejegyzett gondolat, tanács, tudományos eredmény a művekben bezárva maradna. A könyvek eladása is bátor vállalkozás, és szakértelmet kíván. Ezért szervezték meg március 3-án immár másodszorra a vezető protestáns könyvműhelyek – a Harmat, a Kálvin és a Luther Kiadó – Könyv/Misszó 2007 néven a gyülekezeti könyvterjesztők és keresztyén könyvesboltok második szakmai napját, mely a bátorítás, a tapasztalatcsere, a kapcsolattépítés és az információszerezés jegyében zajlott.**

Sok tarka színfoltból tevődött össze az idei találkozó. A budapesti Lónyay Utcai Református Gimnáziumban mintegy huszonöt kiadó állította ki kínálatát. Herjeczki Kornél, a rendezvény szülőatyja köszöntőjében elsősorban bátorítani kívánt: a jó könyves nem csupán kereskedik, hanem lelkeket, közösségeket épít. Sok kéz lendült a magasba a kérdésre, hogy ki volt jelen tavaly is a szakmai napon, de legalább annyian voltak az új résztvevők is.

Azonnal felkapta a fejét a népes közönség a következő előadó, Szeverényi János evangélikus országos missziói lelkesítő kijelentésére: „A betű öl.” A lélek viszont megelevenít, és az olvasóknak ugyanaz a Lélek magyarázza a könyvek könyvét és a lelki irodalmat, amelyik a szent szerzőket is ihlette.

Nem szabad „leírnunk” az ateistákat – hangsúlyozta a keresztyén könyveseknek dr. Nagy Attila szociológus az olvasási szokásokat tudományos módszerekkel vizsgáló kutatások eredményeivel kapcsolatban. Ők ugyanis hasonlóan olvasottak, mint az egyházak hívei. Az előadó továbbá kifejtette: nem az internet a könyv ellensége, mert az a réteg, amelyik tájékozódik, és használja a saját különböző ágait, tehát aki netezik, olvas is. A nagy veszély az, hogy egyre nő azoknak a száma, akik sehol nem keresik az információkat, a gondolatokat. Sajnos a presbitereknek is csupán egyötöde olvas naponta Szentírást – erősí-

te meg a protestáns templomi énekek modern hangzásvilágú előadásához ült színpadra az *Invocatio Musicalis* együttes. A basszusgitáron, fuvolán, akusztikus gi-



táron és kongán előadott feldolgozások még az idősebb közönség tetszését is megnyerhették, hiszen ők is segítettek visszatapsolni a zenészeket egy ráadás-



BOTTA DÉNES FELVÉTELEI

tette meg Zsengellér József, a Pápai Református Teológiai Akadémia tanszékvezető professzora.

Dr. Lencse Gábor a győri Vörös Csillag mozi színévaltozását mutatta be: a helyiségben *Hajnalcsillag* néven könyvesboltot nyitott a helyi baptista gyülekezet jelentős önkéntes munkával. A győri könyvesbolt vezetője egyúttal felajánlotta segítségét, tapasztalatait hasonló boltindító kezdeményezésekhez.

számra. Ebédszünet után a szekcióülésen a gyerekirodalom, a vevőkörépités és az irattmisszió témájában került sor közvetlen tanácskozásra.

A protestáns könyvesek seregszemléje, amelyen mintegy háromszázan vettek részt, a közös küldetés hangsúlyozásával jel is: a keresztyén hit kultúráját alakító és közösségformáló erejét mutatja a magyar társadalomnak.

■ NASZÁDI KRISZTA



Nőé meg a macskája – a Fénysugár Alapítvány bábcsoportja

gondolatok; A nagyon fontos kukac; Nőé meg a macskája; Rendhagyó Nőé; Akkor és most; Veled is megtörténhet; A kakas és Péter.

A zsűri nyolc szempontot figyelembe véve értékelt az előadásokat: a bábok igényessége, bábtechnika alkalmazása, bábmozgatás, színpadkép, a szöveg érthetősége, a tartalom átadása, zenei elemek, illetve egyéb erények.

De pszt! Kezdődik az előadás!

Darabról darabra

Az *életmentő disznónyáj* (Bük) a gadarai megszállott történetét dolgozta föl, több érdekes megoldást alkalmazva. Nagyon ügyesen az ördög által űzött, de a kísértést legyőző kisbárány kerettörténetébe ágyazták a főtémát. Tetszetek a korhűen öltöztetett bábok (különdíj).

Verembe esett gondolatok (Bányaterenyé-Szűpatak) érdekfeszítő címmel Dániel jól ismert történetei elevenedtek meg – az oroszlánok szemszögéből nézve. Szegény oroszlánok! Ebédre Dániel helyett be kellett érniük a szelidségre intő tanulsággal (különdíj).

A *nagyon fontos kukac* (Tengelic), azaz egy szép tarka harisnyába bújtatott kezecke annyira meggyőzően játszott, hogy elhittük neki: Jónás történetében ő a főszereplő. Az Úr parancsára megrágott zöld esernyő hirtelen elhervadt – szegény Jónást majdnem megütötte a guta! Mi pedig nagyon jól szórakoztunk (I. díj).

Nőé meg a macskája (Tengelic) – kilépve a kissé elkoptatott bárkasztori keretei



A kakas és Péter – a zuglói gyülekezet bábcsoportja

Adjunk jó könyvet a gyermek kezébe!

Az egyik szekcióban a mintegy húsz résztvevő Miklyás L. Mónika pedagógus, író vezetésével műhelymunkában vázolta fel az óvodás-, a kisiskolás- és a kiskamasz-korra jellemző világvé, gondolkodásmód, tevékenységi kör, érzésvilág és etikai érettség sajátosságait. Ezek alapján meghatározták, hogy milyen olvasmány való egy-egy korcsoportnak. Míg például az óvodás a pozitív mesealkalakkal érzelmileg azonosulva sajátítja el az értékeket, addig a kisiskolás már felismeri a történetekben megjelenő erkölcsi szabályokat. A mindent megkérdőjelező kiskamaszt pedig a konfliktusokat bemutató regények segítik saját világvé kialakításában. Nagyon fontos, hogy az úgynevezett „bitagyú”, a számítógép előtt felnövő nemzedék érdeklődését is fenntartsuk a könyvek iránt: ötletgazdag, fordulatos, expresszív olvasmányokkal, tudományos ismeretterjesztő könyvekkel.

A hit mint egészségvédő faktor

Valóságos csodának is minősíthető az a folyamat, amely az elmúlt évtizedekben az orvostudományban, az orvosi gondolkodásban végbement. Fél évszázaddal ezelőtt megmosolyogták volna az orvosegyetemeken azt, aki a rákbetegséggel vagy a szívizom károsodásával kapcsolatban a lelki tényezők szerepét feltételezte, kutatja – ma az onkopszichológia önálló tudománya. A szemléletváltást mutatja például dr. Óry Klára könyve is, amely a közelmúltban jelent meg *A szív- és érrendszeri megbetegedések idegi-lelki tényezői és ezek terápiája* címmel a SpringMed Kiadónál.

E kötettel kapcsolatban teljesen indokolt a „hiánypótló” minősítés. A szerző talán nem is gondolt arra, hogy szimbolikus értéke is van annak, hogy a könyv tizenharmadik, záró fejezete *A vallásos hit és az egészség összefüggése* címet kapta. A fájdalommal, a szenvedéssel, a szorongással, a félelemmel, a pánikreakciókkal, a stresszel, a haraggal, a gyűlölettel kapcsolatos problémáknak, a szív- és vérkeringési betegségekben játszott szerepüknek a tárgyalását mintegy betetőzi, igazi megoldást kínálva, a hit és egészség összefüggésének tudományos igényű elemzése. Tárgyát meghaladó elméleti jelentőségű is a tudomány és a hit ősi vitáját az egészség oldaláról megközelítő munka. Bizonyítva, hogy tudomány és hit harmóniában vannak, gazdagítják egymást, megmaradva saját kompetenciájukban.

De nézzük a tényeket. 1987-ben jelent meg egy átfogó tanulmány, amely huszonhét vizsgálat eredményét összegezte. Huszonkét dolgozatban arra a következtetésre jutottak – mérhető mutatók alapján, például a templomba járás, az egyházi eseményeken való részvétel gyakoriságát vizsgálva –, hogy az aktív vallásgyakorlás mérsékli a szív- és vérkeringési betegségek (magas vérnyomás, infarktus, szélütés) gyakoriságát és halálozási arányát. 1994-ben megerősítették ezt az eredményt, több száz publikáció adatait összegezve. Azóta nagyobb teret kapott e témakör kutatása, az oki összefüggések vizsgálata.

Érdekes amerikai adat, hogy a vallásukat rendszeresen gyakorló betegek átlagosan tizenegy napot töltöttek kórházban, míg a vallásos kötődés nélküliek huszonötöt. A vallás segítette a betegeket abban, hogy a coping (megküzdő) képességük erős legyen, így a pszichés zavarok, a szorongás, a félelem, a depresszió ritkábban fordultak elő náluk.

Igen meggyőzőek a vallásos elkötelezettség és az életkilátások összefüggését vizsgáló tanulmányok. Egy 1965 után huszonnyolc éven át végzett amerikai kutatásban azt találták – ötezer ember nyomon követésével –, hogy a vizsgált időszakban a hitüket, vallásukat gyakorlók huszonöt százalékkal kisebb valószínűséggel haltak meg. A kutatók ezt a vallásilag elkötelezettek magasabb egészségkultúrájával, egészségesebb életmódjával, a vallási közösség támogatásával és tartós kohéziójú házasságokkal magyarázták. Egy másik, huszonegyezer embert kilenc évig követő vizsgálatban azt állapították meg, hogy az egyházi eseményeken való rendszeres részvétel, a templomba járás, imádkozás stb. hét évvel nyújtotta meg a várható élettartamot a kontrollcsoportéhoz képest. Összegezve a vizsgált mutatókat: a templomba járás gyakorisága, a vallási előírások, a bói, a megbocsátási készség gyakorlása, a Biblia tanulmányozása, a közösségi életben való részvétel, az imádkozás gyakorisága, reális önértékelés.

Minden vizsgálat megerősítette, hogy a vallásos elkötelezettség védő hatású mind a prevencióban, a betegségmegelőzésben, mind pedig a meglévő krónikus betegség súlyosbodásának fékezésében. Külön kiemelik az imádság hatását mint védő tényezőt. Az imádkozással foglalkozó elemzések szellemes megállapítása, hogy az imádkozó olyan, mint egy oxigénátörő az ember személyisége, idegrendszere számára.

Meggyőzőek az elmúlt évtizedben közzétett eredmények a szívgyógyászat és a hit kapcsolatáról: a kutatók statisztikailag kimutatták – egzakt magyarázattal egyelőre még nem tudnak szolgálni –, hogy a hívő betegek tizenkét-szer kisebb valószínűséggel haltak meg szív-műtét után, mint azok, akik nem gyakorolták hitüket. A vallásos elkötelezettség és a magas vérnyomás összefüggését négyezer betegen tanulmányozva azt találták, hogy a rendszeres vallási életet



élők között negyven százalékkal kisebb valószínűséggel fordult elő a magas vérnyomás.

Érdekes, izgalmas, a keresztény emberek számára is nagy figyelmet érdemlő területet jelentenek a megbocsátási készséget (forgiveness) tanulmányozó kutatások. A tartós harag, a gyűlölet, a bosszú torzíja a személyiséget, és kóros tünetekhez vezet. A megbocsátási készség gyógyító hatású. Ezek a kutatások eredendően nem vallási vonatkozásúak, de igen figyelemreméltóak vallási szempontból is. Lényegében a hit, illetve a keresztény hitből következő megbocsátó lelkiület egészségvédő hatását észlelhetjük.

A könyv gazdag anyagából kiemelem még a *Rihmer Zoltán* pszichiáter-professzor és *Harmati Lídia* belgyógyász által írt fejezetet (előbbi a könyv lektora is) a major depresszió és a szív- és vérkeringési betegségek összefüggéséről. Ismeretes, hogy mind az úgynevezett unipoláris depresszió (a tartós depressziós állapot), mind a bipoláris forma (mániás és depressziós fázisok váltakoznak) gyakoribbá vált; a depresszió immár népbetegségnek tekinthető. Az összefüggés kölcsönös: depresszióban szenvedőknél legkevesebb kétszeres – ha az egyéb rizikótényezőket korrigálják – a szív- és vérkeringési betegségek gyakorisága, másrészt ezek a betegségek előidézhetik a depresszió kialakulását. Nemcsak a depresszió kialakulását, hanem a depresszió leg súlyosabb következményét, az öngyilkosságot, de a keringési betegségek gyakoriságát is gátolhatja a korszerű gyógyszeres és pszichoterápiás kezelés, melyet erősíthet az egyházi háttér.

Megerősíthetjük egyházi oldalról az orvos szerző vélekedését huszonöt éves elmaradásunkról. Az út elején járunk, de felzárkózhatunk. Ehhez fogékonynak kell lennünk a tudomány és a társadalom változásai, igényei iránt.

„...testetek a Szentlélek temploma.” Felelősek vagyunk egészségünkért és mások, az egész társadalom egészségéért. Joggal tölt el reménységgel a tudomány és hit találkozási pontja. A tudomány adatai nem elégtételek, hogy eltöltsenek – „Lám, ilyen gyógyító erőjű a hit!” –, hanem felelősségünket erősítik. És alázatra intenek Urunk iránt. Akitől megkaptuk a megbocsátás győztes evangéliumát.

■ FRENKL RÓBERT

Dr. Óry Klára: *A szív- és érrendszeri megbetegedések idegi-lelki tényezői és ezek terápiája*. SpringMed Kiadó, Budapest, 2006. Ára 3500 Ft.

400 éve született Paul Gerhardt

(1607-

► **A németországi protestantizmus március 12-én ünnepli Paul Gerhardt születésének négy századik évfordulóját. De ki is volt ő, akitől napjainkban számos megemlékezés szól? Miért a népszerűség? Ma is aktuális-e a mondanivalója? Milyen volt a kor, amelyben született, élt, munkálkodott, meghalt? Mi maradt életművéből? Mi kapcsol bennünket, mai magyarországi evangélikusokat Paul Gerhardthoz? Miben használhatjuk fel az egyháztörténet e jeles bizonyágtevőjének szolgálatát? E kérdésekre igyekszem válaszolni az alábbiakban, hogy emlékezzünk rá, tanuljunk tőle, gazdagodjunk életművéből és énekeinek kincsei révén.**

Ki volt Paul Gerhardt?

Egy mondatban is összefoglalhatjuk hatvankilenc évnél életútját, úgy, amiként ő maga is summázta utolsó életévében, egyetlen életben maradt gyermekének mintegy végrendeletként: „Summa – imádkozz szorgalmasan, tanulj becsületesen, élj békében, szolgálj őszintén, maradj meg a hitben és hitvalló életben állhatatosan!”

Tulajdonképpen azt kívánta fiától, hogy úgy éljen, ahogy ő szeretett volna egész életében Krisztus hűséges követésében élni és szolgálni. Híressé vált énekei, ma is énekeltek koráljai ugyancsak megadják személyes hitének és lelkipásztori intésének summáját: „Dicsérjük Istent...”, „Hogyne dicsérem az Istent...”, „Mind adjon hála Istennek...”, „Ébredj fel, szívem, vigadj...”, „Ha Istenem velem van, ki lehet ellenem...”, „Légy csendes szívvel...”, „Óh, én lelkem, miért csüggednél...”, „Hagyd az örök Istenre minden te utadat...” és végül „A Bárány hordja csendesen...” Hite szerint a Bárány Jézus Krisztus, aki egyúttal Pásztorja is volt, minden bűnének, bajának, egész sorsának, életének és halálának terhet hordozta. Reménységgel készült hozzá.

Sorolhatnánk tovább is azokat az énekeit, amelyek ünnepeken és hétköznapi napokon biztatják a híveket keresztény életre: „Jertek, hívek, Jézus elé...”, „Ujjongjon ma szív és lélek”, „Most zengjen hálaének...”, „Jöj, térj be hozzánk, Szentlélek Isten...” Szeretjük személyes imádságaként megemlékezni: „Mint fogadjalak téged...”, „Ím, jászlad mellett térdel...”, „Ó, Krisztus-fő, sok sebbel...”

Gerhardt énekei meditációs anyagként szolgálhatnak, imádságos könyveknek használhatók még ma is. Talán úgy ünneplene legméltóbban a Gerhardt emlékező protestantizmus, ha ebben a bőjt időszakban naponta énekelné, imádkozná énekeiket, a megszokott sorokat elmélyítve, az alig ismerteket felfedezve, akár újra könyv nélkül is tanulgatva néhány éneket – biztosan gazdagodnánk.

Ki volt Paul Gerhardt egyháztörténetünkben?

Luther és Bach között látom őt. Az előbbi, a 16. században élt reformátorunk teológiai tanár volt, kedvelte és gyakorolta a szent zenét is. Bach, a talán legnagyobb hatású evangélikus muzsikus a barokk korban teológusként a lutheri ortodoxia tanítványa volt. Hozzájuk képest Gerhardt eltörpül. Ő nem tartozik az egyháztörténet óriásai közé. Már keresztneve is erre emlékeztet: a Paulus „kicsinyt” jelent, amint a Saulból lett Pál apostol neve is ugyanezt jelenti. Pál szellemesen erre utal, amikor magát a legkisebbnek mondja az apostolok között. Paul Gerhardt sem mérhető a német irodalomban Goethehez, a költőfejedelmhez, és nem is Beethoven vagy Mozart, de az evangélikusságban jelentős szolgálata volt, és ma is nagy a tekintélye.

Miért népszerű Paul Gerhardt hazájában ma is?

Miért lett néhány éneke valóságos népdallal? Miért aktuális újra egyszerű mondanivalója? Miért rendeznek kiállításokat ezekben a hetekben életéről, környezetéről? Miért közölnek nagy német egyházi és világi lapok interjúkat vele kapcsolatban? Miért jelennek meg könyvek, CD-k, DVD-k, videofilmek róla, a szerény, egyszerű evangélikus lelkészről és énekköltőről? Az ünnep előestéjén miért tartja róla az értékelő beszédet Wolfgang Huber, a Németországi Protestáns Egyházak elnök-püspöke? Nyilván azért, mert a német protestantizmus ma is figyel rá, négy száz év után is éneklé énekeit, megbecsüli értékeit. Napjaink német közvéleménye érti, elfogadja Gerhardt nyelvét, és tiszta német nyelvnek tartja.

Hozzá hasonlóan a dán evangélikusság Grundtvigra gondol sajátjaként. Az ő énekei közül a mai dán énekeskönyv is több mint kétszázat közöl; a mai evangélikus gyülekezet is valamennyit ismeri és éneklé a különböző kegyességű dán evangélikusságban. Megnevezhetnénk a svédek között még ma is jelentős John Wallint, a 18–19. század fordulóján élt pastor primarius énekköltőt, illetve a mai új korálokat írók közül Anders Frostenson lelkészét. A finneknel hasonló Lönnrot, Runeberg, Stenbäck vagy Malmivaara.

A kor, amelyben élt, meghatározó volt

Európa és különösen Németország néhez évtizedeket élt át Gerhardt idejében. A harmincéves háború (1618–1648) olyan pusztítást végzett az országban, amely csak a két világháborúéhoz hasonlítható. Sokféle betegség, járvány – különösen a pestis – szedte áldozatait. A nép nagyon szegényen élt, romok között. Wallenstein hadainak katonái éppen úgy zsákmányoltak, mint Gustav Adolf svéd és finn seregének tagjai, különösen a király halála után (1632). A fosztogatásnak áldozat estek egyházi értékek is (oltárok, kegyeszek).

Politikailag is zűrzavaros idő volt ez. Ha csak arra gondolunk, hogy az evangélikusnak mondott svédek a katolikus franciákkal szövetségben Wallenstein szemben, azt mondhatjuk, hogy a harmincéves háború, különösen a második felében, már nem volt vallásháborúnak mondható. A német nyelvű választóhercegségek sem voltak egy véleményen, a déli németek és az északi poroszok nem kedvelték egymást. Nagy volt a felekezeti zűrzavar.

Ebben a situációban maradt meg sok megpróbáltatás – sérelem, betegség és



gyászeset – közepette Gerhardt lelkésznek, énekköltőnek, művelt embernek és Jézus tanítványának.

Volt idő, amikor vándorbotot kellett fognia, volt, amikor nem is lelkészkedhetett, tisztviselőként dolgozott egy városi tanács irodájában.

Kisvárosból (Mittenwaldéból) indult, Berlinbe érkezett, majd egy városkában – nevezetesen Lübbenben – kapott lelkészi hivatalt; ott halt meg 1676-ban, hatvankilenc éves korában, és ott is temették el.

Gerhardt – szüleihez hasonlóan – tiszta, rendezett családi életet élt. Felesége, Anna-Marie Berthold egy berlini ügyvéd leánya, szorgalmas, hűséges, imádkozó asszony volt. Őt gyermekük közül csak egy maradt életben: az énekköltő négy gyermekét és feleségét egyaránt eltemette.

A klasszikusan is művelt Gerhardt görögöt és latint tanult már a szászországi Grimmában, a gimnáziumban, majd Wittenbergben a teológián folytatta tanulmányait. Nemcsak levelezett latinul, hanem verset, sőt naplót is írt. Esküvőn, temetésén is összefoglalta latinul a mondanivalóját, ha erre igény volt. A korabeli német irodalmat is jól ismerte.

Mindig szerény, halk szavú, kevés beszédű embernek tartották, aki sohasem szeretett előtérben állni. A lutheri tanítás és kegyesség jellemezte egész életét. Ha kellett, hitvallásáért még üldöztetett is vállalt – sajnos abban az időben Németországnak azon a részén nemcsak római katolikusokkal álltak szemben az evangélikusok, hanem reformátusokkal is. Gerhardt megmaradt mindvégig szilárd hitű evangélikusnak, hitvallási iratainkhoz ragaszkodó kereszténynek.

Stílusában nem volt azonban az akkor már száraz, objektív, szinte csak a tiszta tanítással törődő szeretetlen ortodoxia híve, de még nem volt a pietizmus követője sem, noha pietisták is szerették őt. Később hivatkoztak is rá, Amittal, Spenerrel, majd Franckéval együtt emlegették; sőt volt olyan egyháztörténész, aki misztikusnak nevezte őt, mert imádságainak egy része szinte Urával folytatott beszél-

rdt, az énekköltő lekipásztor

(-1676)



szöveg olvasható, és gyülekezeteink rendszeresen éneklük is őket. A Gerhardt-énekek fordítására korábban is voltak próbálkozások – *Torkos László* és *Kovács Sándor* fordításaira gondolok –, de a mai énekeskönyv nem ezeket tartalmazza.

Bizonyára sokan emlékeznek két népszerű evangélikus kiadványra. Az egyik, *Kapi Béla Isten háifása* című történelmi elbeszélése (1991-ben Budapesten második kiadásban is megjelent, most pedig újra kiadta az Ordass Lajos Baráti Kör) regényes formában, de hitelesen, mai olvasók számára is élvezetesen mutatja be Gerhardt életét.

A másik könyv *Koren Emil* tollából jelent meg *Irgalmadat éneklek* címmel 1969-ben. Ez legismertebb énekeink hátterét kísérli meg bemutatni, közöttük tizen-nyolc Gerhardt-éneket dolgoz fel. Az énekköltőt a hála énekesének nevezi. Legjellemzőbb sorának ezt tartja: „Mind-en elhagy, elfeled, Isten vég nélkül szeret.” Az egyes énekek hátterének bemutatása még inkább megszeretetti Gerhardt egyszerű, tartalmas énekköltészetét és evangélikus vonásait.

Ha jellemezni kívánjuk őt, akkor Pál apostol megszokott hármasságát gondolhatunk: hit, remény, szeretet. Ez a három ajándék gondolatainak fonala. Az énekek a Szentháromság Isten dicséretét zengik, a Teremtő csodálatos eredményeiről, a

Megváltó bűntörő szolgálatáról, a Lélek meglevenítő munkájáról szólnak.

Gerhardt értekeit becsülik messze felekezetünk határain túl is. Nemcsak a *Laudamus* című, a Lutheránus Világsvettség által kiadott gyűjteményben, de az Egyházak Világtanácsának *Cantate Domino* című kiadványában is találhatunk Gerhardt-énekeket. Sőt a mai német római katolikus énekeskönyvben is szerepel tizenkét Gerhardt-ének – mint ahogy több Luther-ének is.

Gerhardtról ugyan szobrot is készítettek – papi ruhában, egyik kezében Bibliával ábrázolja őt –, a Lübbenben álló alkotás azonban inkább a szobrászművész képzeletének tükröje, és tulajdonképpen semmit sem mutat az énekköltő viharos koráról. Nem tudja érzelgetni a hitben hűség, a történelem viharában és a szegénységben kitartó lelkeszt. A magam részéről az egyháztörténet jelentős alakjait szobor alakban sohasem érzem hitelesnek, mert ezek az aktív emberek inkább funkciójukban, mozgásban, mint statikusan ábrázolhatók. Ez *Luthere, Kálvinra*, a magyar reformátorokra ugyanígy érvényes.

Ez a néhány gondolat csak ízelítő mindabból, amit a négyszáz évvel ezelőtt született, ma is hatásos énekköltőnkől tudhatunk.

■ HAFENSCHER KÁROLY (ID.)

Egy Gerhardt-vers története

Ó, Krisztus-fő, sok sebbel
Meggyőtrött, vérező,
Te szűrő tövisekkel
Megkoronázott Fő,
Fény, dicsőség volt részed,
Most gúnyt űznek veled,
Megcsúfolt és lenézett
Szent Fő, köszöntelek.

Sokáig kellett várnia *Paul Gerhardt*nak, míg első önálló lelkészi állását betölthette a Berlinton délre fekvő kisvárosban, Mittenwaldeban. 1651-et írtak ekkor, s a költő már negyvenéves volt. Első versei már megjelentek *Johann Crüger* híres énekeskönyvében, a *Praxis pietatis melicában*. Gerhardt mittenwaldei lelkészi munkája mellett is tovább foglalkozott a költészettel. Itteni évei alatt olyan jelentős költeményei születtek, mint a mindannyiunk által jól ismert és szeretett „Ím, jászlad mellett térdelek...” (EÉ 161), „Mind adjon halál Istennek...” (54) s passiói énekünk, az „Ó, Krisztus-fő, sok sebbel...” (200).

Ez utóbbi sorainak megírásához Gerhardtnek két inspirációs forrása is volt. Az egyik a mittenwaldei templom szárnyas oltára, amely előtt szolgálatai közben térdelt, s melynek predellájában Veronika kendője látható, a töviskoronától vérző Krisztus-fejfel. A másik forrás még gyermekkorába vezet vissza, ahol a szigorú lutheránus iskolában, Grimmában latint és költészetet is tanult. Már itt megismerkedett a latin *Salve* versekkel is. De mik is azok a *Salve* versek?

A ciszterci rendhez tartozó *Clairvaux-i Bernát* elmékedése mély Krisztus-szeretettel tettek tanúbizonyságot. A megfeszített Krisztus képe előtt meghajolva hosszan imádkoztak a rend tagjai, sorra véve az egyes testrészeknek a mi üdvösségünkre gyakorolt jelentőségét. Ezekből az imádságokból, elmékedésekből összesen hét latin himnusz született. Sokáig e himnuszokat magának *Bernhardt*nak tulajdonították, de szerzőjük valószínűleg inkább a belga származású ciszterci szerzetes, *Arnulf von Löwen* volt.

Arnulf 1200 körül született, s 1240-től Villersben volt apát 1250-ben bekövetkezett haláláig. Ciklusa, a *Salve mundi salutare* passiói költeményeket tartalmaz, melyek mindegyike a kereszteszén szenvedő Krisztus egy-egy testrésztét köszönti, arról meditatál – sorra veszi a lábakat, a térdeket, kezeket, Jézus

oldalát, mellkasát, szívet, végül a fejét. E himnuszok első kézírata 1320-ból maradt fent, a hét versből ötöt tulajdonítanak Arnulfnak. Latin kezdetűkről a *Salve* énekek elnevezést kapták. Később a lutheri egyház is nagy becsben tartotta őket.

Paul Gerhardt tehát már iskolás éveit megismerte és megszerette a latin költeményeket, de saját német fordítást csak 1653 táján készített. Crüger énekeskönyvének negyedik kiadásában, 1656-ban jelent meg énekünk először nyomtatásban.

Egyőtrelem, gyalázat
Mind énniattam ért,
Hogy tartozásom vállald,
Megfizess vétkemért.
Ki haragot érdemlek,
Itt állok, én szegény.
Megváltóm, add kegyelmed,
Hogy el ne vesszek én!

Nagy irgalmadat áldom,
Te ledgrább barát,
Hogy értem keresztjédon
Te haltál kínhaltál.
Adj erőt érted élnem
Itt hálás hűséggel,
S ha elérkezik végem,
Tebenned érjen el!

A vershez Crüger illesztette *Hans Leo Haßler* dallamát, mely 1601-ben, megjelenésekor még világi szöveget hordozott, egyházi verset csak 1613-ban kapott. Haßler Itáliában tanult, majd hazatérve Dél-Németország kiváló orgonistájaként és zeneszerzőjeként, továbbá mint egyházi művek gyűjtője és kiadója működött.

Haßler dallamával Paul Gerhardt verse számos egyházzenei mű alapját képezte, mégis mindjárt közül a legkiemelkedőbb *Johann Sebastian Bach Máté-passiója*, amelyben a nagy művezérkoráljaként többször is találkozunk énekünkkel.

Ha jó a harc, a végső,
Az legyen vigaszom,
Hogy tövisektől vérző
Szent arcod láthatom.
Rád, egyedül rád nézek,
Ki értem szenvedtetél.
Hitem átölel téged.
Ki így hal, el az, é!

■ W. KINCZLER ZSUZSANNA

Leláncolt ember az eltűnt idő nyomában

Vitairat a bajor evangélikus ifjúsági munkások konferenciájának apropóján

► **Ők 2,3 millióan vannak, mi háromszáz ezren. Náluk háromszázötven főállású ifjúsági munkás van, nálunk három. A múlt héten Gáncs Tamás debreceni egyetemi lelkész Bajorországban jártunk, ahol magyarországi díszvendégként részt vettünk a bajorországi főállású evangélikus ifjúsági munkások konferenciáján...**

Csak ámultunk és bámultunk. A konferencia szervezetségén, az esztétikai igényességén, a 21. század követelményeit világosan értő gondolkodásmódon, a Krisztus-hitet tartalmában és spiritualitásában megőrző, formájában és külsőségeiben azonban teljesen átalakítani képes bátorságon. Természetesen nagy különbséget jelent az elmúlt ötven év eltérő történelmi háttéré, az egyházi adó, amelyet a bajor evangélikusok azért még mindig befizetnek, így a rendelkezésre álló forrásokat tekintve is más helyzetben van a bajor egyház.

Mindemellett szembeötlő, hogy a bajor evangélikusok legfőbb problémája nem az, hogy mi lesz omladozó épületeikkel. De nem is arra áldozzák idejüket és pénzüket, hogy létrehozzák a bizottságok bizottságának albizottságát. Ezzel szemben sikerült felismerniük azt az igazságot, hogy minden ténykedésük hiába való, ha energiáikat nem összpontosítják a fiatal generációra. Másikfelől ugyanis harminc év múlva legfeljebb a nagyra becsült épületeket körülvevő temetőben találhatunk majd evangélikusokat – az aktív korosztályban már nem.

Mi mindent tanulhatunk tehát bajor testvéreinktől? Strukturáljuk át egyházi

és az egyház együttműködési lehetőségeiről, kultúráról, színházról, rock and rollról, forrásszerzésről...

A hétköznapi nyelvén beszélünk a fiatalokkal, ne pedig kenetteljesen! Beszéljünk a hitről és a kételyekről, foglalkozunk sokkal alaposabban az életvezetéssel, legyünk éberek mindarra, ami egy-egy fiatalat érint, megváltoztat, korlátoz, tönkretesz! Akarjunk képesek lenni arra, hogy végigküzdjük velük és értük a csatákat!

Ha profi ifjúsági munkásnak tartjuk is magunkat, merjük megkérdőjelezni néhány napján még önmagunkat is, és merjük kipróbálni az újat! Legyen az a jelszó, hogy „keiner darf verloren gehen”, azaz senki nem veszt el! Minden fiatal, aki az egyház „képtelensége” miatt elvész, a mi lelkünkön fog száradni.

A Bajor Evangélikus Egyház ifjúsági lelkésze, *dr. Hans-Gerd Bauer* megnyitóbeszédében *Rousseau-t* idézte. A leláncolt emberről beszélt, aki bár szabadnak született, rabként, megkötözve él. Időnk végecséjétől rettegve egy életbe akarunk belesűríteni minimum két-három életre elegendő eseményt.

Kedves testvéreim, a szellem, amelyet így beszoritottak, szabadulásra vágyik. Egyetlen életünk van, hogy kincseinket jól használjuk fel, hogy időnkkel és energiáinkkal jól éljünk, ne pedig „belefulladjunk a zakatolásba”. A jövőnköt vesztjük el, ha nincsenek a helyükön a prioritásaink.

Hát tessenek hagyni az épületeket és a bizottságok bizottságának reprezentációs költségét! Tessenek az ifjúsági munkára összpontosítani a szellemi és anyagi forrásokat!

Aki ma tizenöt-húsz éves, 2030-ra harmincnyolc-egyenhárom éves lesz – nem elég ok arra, hogy komolyan ve-



REPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

büdzsénket! Nincs elég fiatal? Dehogy nincs! Tessenek körülnézni! Fialatok vannak – emberek kellene, akiket arra képeztek ki, hogy velük foglalkozzanak.

Nem három főállású gyermek- és ifjúsági munkás kell a Magyarországi Evangélikus Egyházba, hanem minimum harmincöt... Legyen minden egyházmegyének főállású ifjúsági referense, aki minden idejét a megye ifjúsági élete felállításának szenteli, és motiválja, irányítja az önkéntes ifimunkásokat! Legyenek ifjúsági házak, képzett ifjúsági vezetők! A teológusok, akik a jövőben az ifjúsággal kívánnak foglalkozni, kapjanak ennek megfelelő alapos képzést! Legyen az ifjúságnak autonómiája! Szabadítsuk fel a lelkészeket, akik egyszerre százfelé akarnak szakadni, és segítsük az ifjúság önálló érvényesülését!

Nem kell a lelkésztől függnie annak, hogy van-e ifjúsági élet. Ezért van szükség főállású ifjúsági munkásokra és szakképzett önkéntesekre, illetve – megkockáztatom – ifjúsági munkára szakosodott lelkészekre, akik csak ezzel foglalkoznak. Ahol lehetőséget és forrásokat biztosítanak az önszerveződésre, ott lesz élő ifjúsági élet, élő egyház.

Hol vannak a pedagógusok a gyülekezetekben? Adjunk nekik teret az érvényesülésre! Jöjjenek a szociálpedagógusok, élménypedagógusok, jöjjen a bibliodráma, a testbeszéd, a kultúrák közti kommunikáció! Jelenjen meg ne csak a tolerancia, hanem a mindenkit egyenlőként kezelő befogadás! Tanuljunk a piac

gyük ezeket a fiatalokat? Mit gondolnak ők az egyházzól, milyen jövőbeli egyházat álmodnak ők maguknak?

Ha a Magyarországi Evangélikus Egyház szeretne gyermekeire és fiataljaira úgy tekinteni, mint a közösség és a gyülekezetek hosszú távon jelen lévő, élet-erős elemeire, akkor pontosan ebbe a szekcióba kell minden szinten invesztálnia. Fialatokat vonzani csak úgy lehet, ha vannak meggyőződéses és meggyőző fiatalok az egyházban, akik saját maguk képviselik a fiatal generáció számára a jövő egyházát: vonzó, életteli, nyitott és dinamikus közösséget.

Végül egy kép, amelyet az egyik előadó idézett föl. Dávid, amikor Góliát ellen a csatába indult, Saultól gondoskodó szeretettel kapott egy nehéz vértet, hogy óvja őt a harcban. Dávid azonban nem tudott a páncczatban járni, olyan nehéz volt. Így hát szépen levette a vértet, megkereste a maga öt kavicsát, és úgy indult Góliát ellen a győzedelmes ütközetre.

A történet tanulsága a bátorság, amellyel Dávid le merete venni a szeretettel neki adott vértet. Felismerte, hogy ő abban már nem tud járni, és meg kell keresnie a hozzá és a „körülményekhez” legjobban illő harci eszközöket.

A tradíció, az omladozó épületek, az eltűnt és eltűnő idő mind olyan „láncok”, amelyek megakadályoznak az előrehaladásban, a győzelemben. Mozduljunk hát együtt, testvéreim!

■ FRENYÓ ANNA
országi ifjúsági referens

getés, dialógus volt. (Az imádkozás tekintetében *Ordass Lajos* püspök imádságaival rokon az ő könyörgése, amint azt az *Útravaló* vagy az imádkozásról írt könyve mutatja. Magyar imakönyveinkben szinte példátlan ez a beszélgetős stílus.) Egyesek *Zinzendorf* kegyességével hozzák kapcsolatba, aki azt vallotta: „Egyetlen szenvedélyem van, Jézus!” Gerhardt azonban nem került az úgynevezett „vérmisztika” útjára, mint ahogy *Eckhardt mester*, *Tauler* vagy *Tersteegen* misztikusnak számít.

A római katolikus egyház abban az időben nemcsak Magyarországon, hanem Németországban is megújult és megerősödött, ha nem is oly mértékben, mint Spanyolországban vagy Itáliában. A jezsuiták sem működtek olyan hévvel, mint Európa más országaiban, mint ahogyan nálunk például *Pázmány Péter*. A trentói zsinat megújulást, tisztulást hozott a római egyházba, tanítás és erkölcs dolgában. Németországnak azon a részén, ahol Gerhardt élt, nem volt olyan protestánsüldözés, mint például Salzbürgben (ahol a Sósözövény evangélikus résztvevői Salzbürg egész evangélikusságával együtt elűzték az érsek parancsára: mintegy huszonháromezren hagyták el télvíz idején a várost, és jutottak el egészen Poroszorszáig). Ilyenfajta üldözésről nem lehet beszélni, de a papi rend megerősödéséről, női és férfi szerzetesrendek megújulásáról, a teológia újrendezéséről és a római katolikus művészet és kultúra virágkoráról szólhatunk. *Tiziano*, *Coreggio*, *Tasso*, *Palestrina* Németországban is hatott. Németországban kevésbé volt érzhető az 1606-os bécsi béke hatása. A Habsburg Birodalomban mintegy fegyverszünet állt be, nem kismértékben Erdély és a török veszedelem hatására.

Mi közünk van Paul Gerhardthoz?

Énekei, *Johann Crügerrel* való barátsága, lutheri kegyességének híre eljutott Magyarországra is. Mai énekeskönyvünkben Gerhardt százharmincegy énekből hu-

MÁRCIUS 15. ELÉ

Kétszáz éve született hazánk első miniszterelnöke

Az 1848. februári párizsi és a márciusi bécsi forradalom hatására az utolsó rendi országgyűlés az alkotmányos átalakulás határozott követelésével lépett fel, amelynek eredményeként Magyarország alkotmányos monarchiává alakult át, és létrejött történelmünk első felelős kormánya. Ennek élén állott *Batthyány Lajos* gróf, a korábbi főrendi ellenzék vezére.



BARABÁS MIKLÓS: BATHYÁNY LAJOS GRÓF (1840-ES ÉVEK)

A magyar történelem első alkotmányos miniszterelnöke nagy múltú és neves arisztokrata családban született 1807. február 11-én Pozsonyban. Tanulmányai befejezése után nagykorúvá válásáig a hadseregben szolgált, majd az apai örökséget átvéve ikervári birtokán telepedett le. 1834-ben feleségül vette a *Zichy* grófok családjából származó *Antóniát*.

A *Wesselényi*, *Kossuth* és az országgyűlési ifjak bebörtönzésének visszavonását kiharcoló 1839–1840. évi országgyűlés idején kacsolódott be *Batthyány* az országos politikába. Ekkor jelent meg a pozsonyi diéta felsőházában, ahol a fiatal ellenzéki arisztokraták rövidesen vezetőjüknek tekintették. Az 1843–1844-es országgyűlésen már az alsóházban közreállt ellenzéke is hallgatott *Batthyányra*. 1847-ben az ő elnöklése alatt dolgozták ki az *Ellenzéki nyilatkozatot*, s az ő morális és anyagi támogatásának köszönhetően *Kossuth* Lajos, hogy 1847 őszén Pest megye egyik országgyűlési követének választották. Az 1847–1848. évi utolsó rendi országgyűlésen a főrendi táblán *Batthyány*, az alsóházban *Kossuth* volt a reformokat követelő tábor vezetője.

Am az ellenzéknek mégsem volt akkora ereje, hogy törekvéseinek érvényét szerezhesse. Csak az 1848. február 23-i párizsi forradalom adott lendületet az eseményeknek. Március 3-án terjesztette elő *Kossuth* az alsóházban felírt javaslatát, amely sürgős reformokat, mindegyiket felelős kormányt követelt. A március 13-i bécsi forradalomnak, *Metternich* lemondásának hatására másnap a felsőháza is elfogadta a javaslatot.

Március 15-én reggel – mit sem tudva a pesti forradalom fejleményeiről – *Kossuth* és az országgyűlés küldöttsége az elfogadott felirattal Bécsbe hajózott. A császárvárosban az a hír fogadta őket, hogy aznap kora délután az udvar alkotmányt ígért a népeknek. A magyar delegáció azt követelte, hogy *István* nádort teljhatalommal ruházzák fel. *Batthyány* Lajos pedig azonnal nevezék ki miniszterelnöknek. Az Államtanács azonban csak a nádor kinevezését hagyta jóvá.

A magyar küldöttekhez időközben eljutottak a pesti események hírei, és nem voltak hajlandók félszettel elhagyni Bécsset. Belátva az így keletkezhet elégedetlenség kockázatát, a nádor március

17-én reggel személyesen kért és kapott engedélyt a királytól, hogy *Batthyányt* azonnal kinevezhesse miniszterelnöknek. Bár az udvar és az Államtanács fel volt háborodva ezen a döntésen, nem tehettek semmit.

Batthyány kinevezése tulajdonképpen kormányalakítási megbízás volt azzal a meghagyással, hogy „miniszter-társait belátása szerint akként és oly számban tegye legfőbb megerősítés végett javaslatba”, amint azt a minisztérium feladata alapján szükségesnek látja. A megbízás utalt a szükséges törvényjavaslat elkészítésére is, amely azután mint a független felelős magyar minisztérium alakításáról intézkedő 1848. évi 3. törvénycikk sorolt be a magyar törvénytárba. Az 1848-as törvényekkel Magyarország nem vált függetlenné, hanem csak önállóvá belpolitikai tekintetben.

A minisztérium (azaz a kormány) szervezete a törvény szerint – ha a miniszterelnök nem vállal miniszteri tárcát – nyolc szakminiszterből állt. Az első felelős magyar kormány tagjai a következők voltak: *Batthyány Lajos* mellett *Széchenyi István*, *Klauzál Gábor*, *Esterházy Pál*, *Eötvös József*, *Szemere Bertalan*, *Kossuth Lajos*, *Deák Ferenc* és *Mészáros Lázár*.

Augusztus végén a bécsi udvar az osztrák kormány kezdeményezésére az áprilisi törvények módosításával az önálló magyar hadügy- és pénzügyminisztérium megszüntetését követelte. A Bécsbe tárgyalni érkező *Batthyányt* és *Deákot* az uralkodó nem fogadta. Miután visszatértek Pestre, szeptember 11-én a miniszterelnök a maga és kormánya nevében lemondott. Másnap híre jött a horvát támadás megindulásának, s amikor a nádor ismét őt kérte fel kormányalakításra, *Batthyány* elvállalta. Az uralkodó mindezt nem nézte jó szemmel, olyannyira nem, hogy nem erősítette meg a megbízást. *Batthyány* Lajos október 2-án véglegesen benyújtotta lemondását.

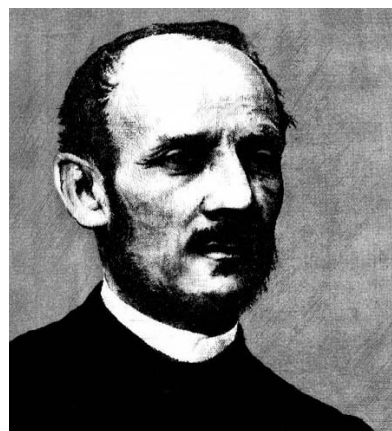
Az első felelős magyar kormány miniszterelnöke alig egy évvel élte túl a tisztségéből való távozását. Visszaadta képviselői mandátumát, de a sárvári választói kerületben újraválasztották, s december végén megjelent a pesti országgyűlésen. Itt december 31-én javasolta, hogy küldjenek békekötveteket a fővárosba közeledő *Windischgrätz* herceghez. A küldöttségbe őt is beválasztották, de a herceg nem fogadta. A küldöttség többi tagjától pedig feltétel nélküli megadást követelt, majd mindnyájukat visszakísértette az osztrákok által megszállt fővárosba. *Batthyányt* itt még aznap este letartóztatták, s katonai bíróság elé állították. Cinikusan összeállított vádak alapján, előre kitervelten ítélték kőtel általi halálra. Az 1849. október 6-án a nyakán ejtett súlyos seb miatt csak „por és golyó” útján lehetett az ítélet végrehajtani. Halála bosszú volt *Kossuth* támogatásáért, az 1848-as törvények kiharcolásáért és védelmezéséért.

A forradalom békés győzelmét 1848 márciusában az európai változások tették lehetővé, s kedvező hatásuk elmúltával Magyarország szembetalálta magát az idegen hatalom túleréjével. *Batthyány* ezt az összezapást akarta megelőzni, majd a háborút megállítani, kockáztatva ezért szabadságát, sőt – mint ez bekövetkezett – életét is.

Izsák Lajos – Pölöskei Ferenc – Romsics Ignác – Szerencsés Károly Magyarország miniszterelnökei 1848–1990 című kötet (Céger Kiadó Kft., 1993) nyomán

A másoknak élő sebészorvos

Balassa János emlékezete



▶ **Március 15-ére emlékezve talán nem csak e sorok írója tűnődik el azon, hogy vajon mi is az igazi hazaszeretet: ha valaki életét adja a hazájáért, vagy ha életet ment a hazájának...**

Az 1848–49-es szabadságharc idején az evangélikus *Balassa János* (1814–1868) nem a csatamezőn küzdött a haza függetlenségéért. A honvédkórház, illetve a pesti egyetem orvosi karának igazgatójaként a sebesültek ellátásával, valamint táborisebész-tanfolyamok szervezésével segítette a nemzet ügyét.

Korának egyik – világviszonylatban is! – legnagyobb sebésze már a forradalom kirobbanásakor bekapcsolódott az eseményekbe. Hallgatóival együtt ő maga is csatlakozott a március 15-ei menethez, négy nappal később pedig – *Kossuth* híveként – tagja volt a pozsonyi országgyűlésre tartó küldöttségnek.

A világi fegyverletétel után megfosztották a katedrjától, és a pesti Újépületbe került, ahol a *Batthyány Lajos* cellájával szomszédos zárkában raboskodott. (Amikor a volt miniszterelnök a kivégzése előtti éjszaka felvágta az ereit, Balassát hívták át, hogy kötözze be a sebeit. *Batthyány* kötélt általi halálbüntetését végül a nyakán lévő sebek miatt golyó általi halálra módosították.) Balassa végül mind-

össze néhány hónapot töltött börtönben. Azon kevesek közé tartozott, akik nemcsak a szabadságukat kapták vissza; 1851-től tanári munkáját is újból elláthatta.

De nehogy bárki is azt higgye, hogy újbóli kinevezéséért „cserébe” megtagadta forradalmi múltját! Életének ilyen alakulását kizárólag tekintélyének, tudásának és sokéves tapasztalatának köszönhet.

Sebészként – hogy csak néhány dolgot említsünk az érdemei közül – Európában az elsők között alkalmazta az étermarkózt, hazánkban ő vezette be a bemoskodást, a plasztikai sebészet úttörőjeként először készítet fényképfelvételeket és szemléltető rajzokat a „képző” műtéteiről, értekezett a hasi sérvekről, a combficamról és a gégetükrözésről.

Balassa büszkén vállalta magyarságát – például nemcsak magánemberként, de egyetemi tanárként is a magyar nyelvet részesítette előnyben –, és minden tettelvel azon fáradozott, hogy felemelje a nemzetet. Akadémiai székfoglalójában is elmondta, hogy „tudományos törekvéseimnek egyetlen rugója a haza dicsőségének szolgálata”.

Méltatói hazafisága mellett lutheránus-ságáról sem feledkeznek meg. Kiemelkedően fontosnak tartják a sárszentlőrinci szülői házában, az evangélikus lelkész édesapától kapott útravalót. (1838-ban, doktori disszertációjában így fogalmazta meg jelszavát: „Másoknak élni, nem magának, ez adja meg az orvos lényegét.”) Hitét soha nem tagadta meg. Halála után a Deák téri evangélikus templomban dr. *Széka József* püspök búcsúztatta.

A korszerű magyar sebészeti oktatás és gyakorlat megteremtőjének emlékére 1905-ben az orvosegyesület *Balassa János-emlékérmét* alapított. A kitüntetés alapítói azzal a céllal hozták létre, hogy „az orvosi tudományos működést hazánkban és nyelvünkön előmozdítsa”. 1943-ig – 1919 kivételével – minden évben kiosztották a díjat. A hagyományt 1960-ban a Magyar Sebész Társaság élesztette újjá. A kiváló sebész emléket őrzi – egyéb intézmények mellett – a Tolna Megyei Önkormányzat *Balassa János Kórháza* is.

■ – VITÁLIS –

Ünnepi megemlékezés – ukrán költőtől

Márciusi epizód a hatvanas évekből

LEONID PERVOMAJSZKIJ

Petőfi Sándorhoz

Kunszentmárton. Szememre nem jön álom. Ő élt és énekelt a földön, ő! Jártam már ennél szebb és ritább tájon, Van sok város, falu, folyó, mező.

Szétlőt, sötét házak. Nem én akartam. És nem te dúltad nálunk szét a kertet! De háború van. Tollam mellett kardom. Így jöttem országodba. Jönnöm kellett.

Ez hát a zápor, mely téged vert régen... Ma én vagyok, kit bőrig áztatott. Hajdan s ma is csak egy nap kel az égen, Csak egy csermely, mely itt lenn csacsog.

És épp e fák lesték egykor (ki tudja), Mi fájt, mi ébredt, zengett szívedben: Merről eredt s hová vitt sorsod útja – E fáktól végre megkérdezhetem.

Te is tollal és karddal mentél csatába. Tán épp ez volt a tanyád egy éjszakán! S itt ez az éjszemű lány – unokája Annak, kit még te csókoltál – talán.

Találkoztunk, bár száz év választ széjjel. Köztünk nincs per, testvérré tett a kard. Míg elmerengtünk, véget ért az éjjel: Amott már halvány pír öltött a part.

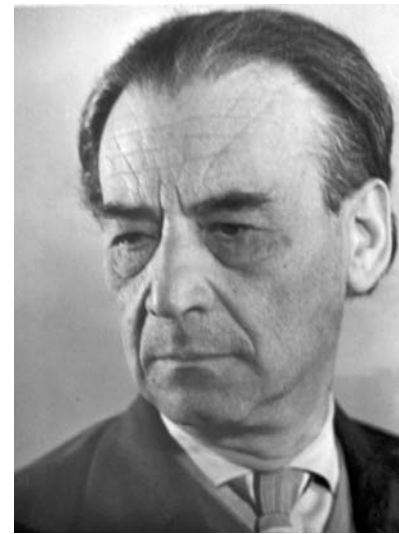
A nap közelg, felszáll a páratenger. Lelkemben ösreménység ébred. Egygye olvasztott bennünket november: – egyforma vér – esőcepp permetez...

(RADÓ GYÖRGY fordítása)

„A’ szenvedélyek harca közt legyen / Egy szó: igazság! szent előttetek, / Ki többet mond, mint üdvös, egyaránt / Vét avval, a’ ki hallgat vagy mond keveset.” A Magyar Tudományos Akadémiának az 1848. március 15-e százötvenedik évfordulója tiszteletére rendezett kiállításán olvashattuk először *Vörösmarty* e sorait, melyek a *Szabad sajtó* című, 1848. március 15–16-án írt költeményének harmadik – akkoriban előkerült, kézírással írt – szakaszát alkotják. A versbeli megállapításnak napjainkban szónoki emelvényeken is helyet kellene kapnia, nem csak az Akadémia felteve őrzött kincsei között van helye, mint ahogy sok, *Petőfi* és a lelkes márciusai ifjak emléket idéző írásnak, történetnek sem, amelyek segítenek felrészni kulturális életünk közönyét.

Vörösmarty aligha gondolt arra, hogy lesznek még olyan idők is, amikor a dicsőséges márciusi napokra, ’48. március 15-re legfeljebb *Petőfi* ukrán fordítójának segítségével emlékezhetünk. Pedig szép nemzeti ünnepünk az elmúlt évtizedekben gyakran még az iskolák piros betűs napjai közül is kikerült. Így történt, hogy a hatvanas években a Csepel Művek Műszaki Klubjának vezetősége arra kért, rendezzek erre a napra egy szép irodalmi-történelmi emlékezést, mert szeretnék, ha iskolás gyermekeik legalább itt hallhatnának március 15-ről. Megtisztelő, de nem könnyű feladat – a hivatalos döntéssel szemben.

Eszembe jutott, hogy a Deák téri Evangélikus Leánygimnáziumban azt tanultuk, hogy *Tarasz Sevcenkót* az ukrán nép *Petőfijének* nevezték... Évtizedekkel később ez az elnevezés egy fiatal ukrán költőnek, *Leonid Pervomajszkij*nek annyira felkeltette a magyar költő iránti érdeklődését, hogy kutatni kezdte életét, és verseit ukrán és orosz nyelvre fordí-



totta; sőt a második világháború harcai során hazánkba kerülve felkereste *Petőfi* szülőházát s a tájat, melyről oly szépen emlékezett meg. Megszereztem *Leonid Pervomajszkij* kijevi címét, írtam neki, és kértem, hogy *A szabadság dalnokai – Tarasz Sevcenko és Petőfi* címmel írjon az általam tervezett ünnepi műsor elé megemlékezést. (Akkoriban sokat jelentett egy „orosz” közreműködő!)

Rövidesen megérkezett ukrán és orosz nyelvű válasza a kért tartalmas, szép emlékezéssel. Az ünnepi beszéd magyar fordítását *Horváth Ferenc*, a Madách Színház tagja olvasta fel, majd *Jancsó Adrienne* előadóművésszel *Tarasz Sevcenko* és *Petőfi Sándor* számos hazafias versét adták elő, *Pervomajszkij* *Petőfiről* és *Petőfihez* írt verseivel együtt. A három költő több megzenésített költeménye egészítette ki a valóban tanulságos, szép történelmi emlékezést.

Természetesen a hivatalos állásponttal való szembehelyezkedés nem maradt következmények nélkül, de ezekért kárpótolt a velünk együtt érző, népszerű ukrán költő megaló köszönőlevele, dedikált fényképe, több verseskötete, *Petőfihez* írt sorainak idézésével: „Szétlőt, sötét házak. Nem én akartam. / És nem te dúltad nálunk szét a kertet! / De háború van. Tollam mellett kardom. / Így jöttem országodba. Jönnöm kellett.”

■ SCHELKEN PÁLMA

Életmentő üzenet

„Az ige életet menthet.” Egy keresztény portálon olvasott cikk erre egy egészen meghökkentő példával is szolgál. A rövid hírből megtudhatjuk, hogy egy amerikai férfi, Bill Henry épp a szemetet vitte ki a házából, amikor a közelben lövöldözés tört ki. A szeméttároló mögül ki-



lépő két férfi az ő irányába adott le lövéseket, ezek közül az egyik a kalapját sűrölte, a másik a mellkasán találta el. Ezt csupán akkor vette észre, amikor kabátja jobb felső zsebéből kivette a Bibliát, és azon meglátott egy golyó ütötte lyukat. Később bevallotta, nem szokta magánál tartani a Szentírást, most is csak azért volt nála, mert vissza akarta adni a barátjának, akitől kölcsönkapta...

Nemcsak ilyen szélsőséges szituációban, hanem egyszerűbb helyzetekben is „életet menthet” az ige. Vagy legalábbis

kihathat döntéseinkre, formálhatja gondolkodásunkat. Hiszen rajta keresztül nevel bennünket Isten. Amikor kétségek és kérdések között vergődünk, nem kell, hogy elveszünk érezzük magunkat. Ő ismeri és meg is akarja mutatni a helyes utat. Napról napra segítséget nyújt számunkra, valahányszor nem tudjuk, merre tovább. Velünk van, amikor tanácsot adunk a másoktól érkező vagy önmagunk által kitűzött elvárásokkal szemben. Ebben a helyzetben – a felgyülemlett feladatok elvégzése előtt – sokat segíthet egy fontossági lista felállítása.

Istentől Mózes és a választott nép is kapott egy „listát” a tennivalókról, egy „lelki vezérfonalat”. Így szólt az Úr Izrael népéhez Mózesen keresztül az ígéret földjére való bevonulás előtt: „Lásd, eléd adtam ma az életet és a jót, de a halált és a rosszat is. Ezért parancsolom ma neked, hogy szeresd Istenedet, az Urat, járd az ő útjain, tartsd meg parancsolatait, rendelkezéseit és döntéseit, és akkor élni és szaporodni fogsz, mert megáld téged Istened, az Úr azon a földön, amelyre bemegy, hogy birtokba vedd. De ha elfordul a szíved, és nem engedelmeskedsz, hanem eltántorodsz, más istenek előtt borulsz le, és azokat tiszteled, kijelentem nektek már most, hogy menthetetlenül elvesztek.” (SMóz 30,15–18a)

Szeresd az Urat, járd az ő útjain, tartsd meg parancsolatait! A tanács ma is, számunkra is aktuális. Megtartásához a Szentírás minden napra tartogat valami segítséget, tanítva, bátorítva, vigasztalva olvasóit. Lehetővé téve, hogy menedékre leljünk az élet viharában, sőt magunk is életmentővé váljunk. Késszé és képesé arra, hogy másokat is biztos helyre vezessünk. Haza, Istenhez.

■ GAZDAG ZSUSZANNA

Istenre hangolva

Egymásra hangolva. Gyerekekre hangolva, Kamaszokra hangolva – ezek a kötetek a Harmat Kiadó sikerkönyvei közé tartoznak. Segítség adnak a bonyolult emberi kapcsolatokban való eligazodáshoz, a konfliktusok kezeléséhez, a családon belüli összhang megteremtéséhez. A Családi összhangzattan című műben is olvashatunk e témáról.

Konfliktusok tengerén hánykolódunk. Türelmetlenek vagyunk, nem toleráljuk egymás gyengeségeit, másfajta nézeteit. Szülőt és gyermeket, főnököt és beosztottat, férjet és feleséget, tanárt és diákot, barátokat, egyik embert, másik embert hamar utolérhet a vihar. Házastársak bántalmazzzák egymást, diákok megverik tanáraikat, szülők lelki terror alatt tartják gyermeküket, barát elárulja barátját... A sort lehetne folytatni, s vérfagyasztó példákat tudnánk idézni.

Az okok összetettek, bonyolultak, a szakirodalomban bőven olvashatunk róluk.

Most csak egy okot említenék, de ez döntő: az Isten nélküli élet. Először Istenre kellene hangolódunk, együtt a család, a barátok, a felnőttek, a gyerekek. Az imádság útján ráhangolódni a „Szentháromság Isten végtelen rendjének ritmusára” (Gyökössy Endre). Ez a ráhangolódás többszűgárzik; eredményeként közelebb kerülhetünk Istenhez. Közelebb Istenhez – ez azt is jelenti: közelebb egymáshoz. „Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben: ott vagyok közöttük.” (Mt 18,20)

Ha Isten közénk jön, akkor az irigykedést, gyűlöletet, haragot, ellenségeskedést felváltja a megbocsátás, a türelem, a szeretet és a békeség. „Jőjj, lakozzál bennem, / Hadd legyen már itt lenn / Templomodda szívem-lelkem! / Mindig közel lévő, / Jelentsd magad nekem, / Ne lakhasson más e szívben!” (EÉ 280,5)

■ CSABA PIROSKA

HETI ÚTRAVALÓ

Aki az eke szarvára teszi a kezét, és hátratekint, nem alkalmas az Isten országára. (Lk 9,62)



Bőjt harmadik hetében az Útmutató regeli s heti igéi Krisztus követésére („imitatio Christi”) hívják: „Kövess engem!” Ne támasszunk előfeltételeket Jézus hívásával szemben: „Követlek, Uram, de előbb engedd meg, hogy...” (Lk 9,59.61) Ismerjük fel: ma is a tanítványság akadály lehet az anyagi kényelem, a munka vagy más elfoglaltság, valamint a család és a baráti kör is! Mi ne legyünk alkalmatlanok az Isten országára! Nem kell „okulárét” viselnünk ahhoz, hogy szemünk az Úrra nézzenek szüntelen, és ne hátrafelé tekintsünk, mint Lót felesége! „Jól csak a szívvel lát az ember...” Nézzünk fel az Isten Bányára, aki szolgálni jött: „Jézus Krisztusban van a mi váltásunk az ő vére által: a bűnök bocsánata az ő kegyelmének gazdagsága szerint.” (Ef 1,7; Lk) Pál ma is ezt kéri: „Legyetek tehát Isten követői, mint szeretett gyermekei, és éljétek szeretetben, ahogyan a Krisztus is szeretett minket...” (Ef 5,1–2) Luther így figyelmeztet: „Ha Krisztus követője akarsz lenni, ne panaszkodj és ne perlekedj, mikor méltatlanság esik rajtad, hanem törd el örömmel. Hiszen a Krisztus mindezt ártatlanul szenvedte el!” A toronyépítés, a hadba vonulás és a megízeltlenül só példázatával az Úr Jézus az igazi tanítványság áráról és feltételéről szól, amely az önmegtagadás és keresztordozás. Az ő követésére „előre megfontolt szándékkal”, önként vállalkozhatunk csak, s a „felvételi követelmény” ez: „Ha valaki nem hordozza a maga keresztjét, és nem jön utánam, az nem lehet az én tanítványom.” (Lk 14,27) Ezen az úton sok próbatétel és kísértés érhet bennünket. A szenvedő Jób négy „miért?” kérdését Istennek tette fel: „Miért nem bocsátod meg vétkeket...?” (lásd Jób 7,19–21). Luther szerint: „A próbatétel tehát a hitet próbálja meg. Isten megengedi ezt, hogy általa a kereszténynek hitét növelje.” Jézus nevében tett csodát az ismeretlen ördögűző, de nem követte a tanítványokat, s az Úr mégsem tiltotta el, „mert aki nincs ellenünk, az mellettünk van” (Mk 9,40). A farizeusok lelkileg vakok voltak Jézus küldetésének és isteni hatalmának a felismerésére, mennyei jelt kívántak. Ekkor még keményszívű tanítványai sem látták meg benne a Messiást, ezért ő kilenc „mentő kérdést” tett fel nekik. Mi mit válaszolnánk például a legutolsóra: „Még mindig nem éritek?” (Mk 8,21) Jézus követése mindenkor meghasonlást okoz; bizony nem kerülhető meg a tanítványok „felvételi vizsgálata”: „...aki nem veszi fel keresztjét, és nem követ engem, nem méltó hozzám.” (Mt 10,38) Az öröklét a tét; el lehet veszíteni, de meg is lehet találni. Az méltó Jézushoz, aki őt mindennél s mindenkinél jobban szereti, aki megtagadja önmagát, és teljesen megszabadul önző énjétől, mert élete trónját az Úr Jézus foglalja el. Az Emberfia eljövetelekor beteljesül az Úr Jézus ígérete: „Aki meg akarja tartani az életét, elveszti, aki pedig elveszti, megtartja azt.” (Lk 17,33; lásd még: Mt 10,39) S elkövetkezik az ítélet, miként Lót napjaiban, tűz által (lásd 2Pt 2,6.7). Téged „imitálva”, „hittel nézek keresztfádra, / Üdvözítő Jézusom” (EÉ 206,1)!

■ GARAI ANDRÁS

„Segítség, nem bírok a kislellemmel!”

EVÉLET LELKI SEGÉLY



Szőkéné Bakay Beatrix

► „Kisfiam második osztályos, és sajnos nem tanul jól. Ez részben annak is köszönhető, hogy az órán nem figyel oda a tanárra. Tíz-tizenöt perc után képtelen egyúttal haladni a többiekkel. Papírgalacsinnokkal és radírdarabokkal dobálja a padtársait, beszélget. Itthon is nehéz vele. Amikor hazajön, addig piszkálja a kishugát, ameddig el nem kezd sírni. Az utóbbi időben állandóan az ajkát és a körmét rágja, és furcsa kényszermozgásai is vannak. Rángatja a vállát, hunyorog. Sajnos a hittanórán is minősíthetetlen a viselkedése, és miután a gyerekek otthon elmesélik ezt, már nagyon sokan tudnak róla a gyülekezetben. Ez annyira kellemetlen a számomra. Mit tehetnék?”

Válasz a „Cseresznyevirág” jelíggel beküldött levélre:

Kedves Édesanya! „Aki az Urat féli, annak erős oltalma van, fiainak is menedéke lesz az.” (Péld 14,26) Bele tud kapaszkodni ebbe az ígébe? Meg tudja ragadni ígértét? Olyan mély szomorúság fogott el, amikor elolvastam a levélét! Ugyanakkor szívem megtelt irgalmas szeretettel kisfia iránt, aki kezelhetetlennek tűnő viselkedésével, körömrágásával és kényszermozgásaival próbálja jelezni Önnek: „Anyukám, nem vagyok boldog!”

Szeretettel intem, testvérem, hogy összpontosítson minden anyai szeretetével arra a hiányállapotra, amely miatt kisfia boldogtalan! Meg kell találnunk, hogy mi fáj ennek a kis embernek! Remélem, nem bántom meg azzal, ha megkérem: ne azért keressen kisfia problémájára megoldást, mert az iskolában és a gyülekezetben való viselkedése „kellemetlen” az Ön számára! Úgy gondolom, nem ez a fontos. Hanem az, hogy kisfia szenved. Hogy sürgető szüksége van megértésre, odafigyelésre, védelemre és feltétel nélküli szeretetre!

A körmét rágó gyermek általában túlnyelte, túlfékezett gyermek, aki az elhagyatottság félelmével küzd. Ezt a küzdelmet általában az váltja ki, hogy bár elfogadja a környezete – a család, az iskola –

külső tilalmait, de belső tilalmakká fordítja őket. Tele van megfelelési kényszerrel, és szenved attól, hogy nem képes a tőle elvártakat teljesíteni. Belső küzdelmeitől nem tud megnyugodni, ezért tanulmányi eredménye is romlik. A körömrágást okozó lelki feszültség hátterében a rivalizálás is megbújhat. Féltekenysége tárgyai kistestvére vagy osztálytársai, akik több odafigyelést, elismerést, szeretetet kapnak.

Nem tudom, hogy Máténak mikor született a kishuga, de a leírta alapján egyértelmű, hogy még nem dolgozta fel az új jövevény érkezését. Kedves édesanya! Mennyi segítséget nyújt abban kisfiának, hogy megbirkózzon azokkal a változásokkal, amelyeket kistestvére születése hozott az életébe? Az érzékeny, anyás gyermek számára ez sokkal nehezebb, mint gondolná.

Sok gyermekkel foglalkozom mint lelkes-hitoktató, és meggyőződésem, hogy az érdeklődő hittanások mellett különös odafigyelést érdemelnek a magatartászavaros gyerekek. Viselkedésük sokszor farszto, de amikor Isten ígéje megpengeti szívük húrját, ők nyílnak ki a leginkább a szeretet szavára. Sokszor hálásabb és a hit útján elkötelezettebben megindul az a gyermek, aki addig a „csoport réme” volt, de Jézus érintésére arcáról lemállott az ügyeletes rossz fiú álarc.

Kedves levélíró testvérem felsorol néhány olyan „kényszermozgást” is, amelyről kisfia szenved. Ezeket a szakemberek a tik, tik névvel illetik. (A francia tik szó elsődlegesen az állatok – ló, szarvasmarha – ideges fejrángását jelöli.) Az emberi tik tünetei közé tartozik többek között még az ajakrágás, pislogás, ujjnyújtogatás, vállrándítás is. A kutatók véleménye szerint a tik a külső

környezettel való konfliktus dramatiszt megjelenségi formája. Ha a gyermek környezetében egy tekintélyszemély (anya, apa, tanár) tiltja a normális gyermeki aktivitást, és passzív, fegyelmezett viselkedést követel, ha állandóan dirigálva, parancsokat osztogatva felfosztja őt őszinte indulatainak, érzelmeinek, akaratának kinyilvánításától, akkor fordul elő, hogy a gyermek tikkal védekezik ez ellen. A tik tehát egy titkos védekezőmechanizmus a gyermek részéről, aki külsőlegesen ugyan engedelmeskedni szeretne, de kényszermozgásaival passzívan mégis lázad az őt leuraló személy ellen.

Kedves anyuka, kérem, gondolja végig, hogy kisfia nem túlzottan is sokat bírál, fékezett, szükségtelenül is kordában tartott gyermek-e! Rá kell jönnie – ha kell, szívós önvizsgálattal –, hogy ki az a személy a gyermek környezetében, akinek ezek a tünetek szólnak! Mert kisfia gyógyulásában ennek a személynek kulcs szerepe van! Ha a tikt és a körömrágást okozó belső küzdelem mögött rejlő körülményeket felfedezzük, és rábukkanunk arra a személyre, aki türelmetlenségével, elvárásaival annyira nyugtalanságot okoz Máténak, akkor energiáit képességeinek kibontakoztatására használhatja.

De előbb Önnek kell megerősödni a hitben, reménységben és szeretetben, hogy gyermeke oltalomra leljen! Lazítson, oldódjon föl, vallja meg belső görcseinek okát! Az az áldás, amelyet az élő Megváltóval Ön mint édesanya tart fent, rárad gyermekére, aki megszabadul attól a belső feszültségtől, amely fenntartja kényszermozgásait. Máténak oldott légkörre, öröme, elfogadásra, közös programokra, játékokra, nevetésre, sok beszélgetésre van szüksége!

Tárja ki egész lényét Isten Lelke előtt, fusson szabadon Ura elé, és vigye magával Mátét is!

Imatámogatással:

■ SZŐKÉNÉ BAKAY BEATRIX

Leveleiket „Lelki segély” jelíggel várjuk szerkesztőségünk címére. Kérjük, jelezzék, hozzájárulnak-e ahhoz, hogy a leveleikre adott válasz lapunkban is megjelenjen.

Hova menjünk a nyáron?

SZÓSZÓRÓ



► Az ifjúsági referensek már elkészítették a nyári programfüzetet, amelynek segítségével különféle táborok közül válogathatunk. Rovatunkban most ezekről szemeztünk.

Ifjúságirovat-gazda: Györe Balázs

A fiatalok körében még mindig népszerű helyszíne a nyári kikapcsolódásnak a Balaton. Idén ismét három településen, Gyenesdiáson, Révfülöpön és Balatonszárszón várják fiatalok jelentkezését. A hozzájuk eljuttatott adatok alapján Gyenesen július utolsó hetében médiatáborok (fotó, újságírás, rádió) ad helyet a Kapernaum, míg Szárszón augusztus 19. és 26. között a fiatal felnőttek találkozhatnak egymással. Révfülöpön július 1. és 7. között 12–18 éves fiatalokat vár az ifjúsági tábor.

Az ország más területein is szerveznek tematikus táborokat. Akiket vonz a színház világa, azoknak Szeged városa nyújthat kikapcsolódási lehetőséget, hiszen a Tisza-parti város ad otthont az evangélikus színjátós táborok.

Természetesen vannak olyanok is, akik a színházi programfüzet helyett inkább a televízió műsorát választanák. Nekik ajánljuk az egyetemi gyülekezetek nyári találkozóját (július 22–25.), amelyet Hollywood vallása – avagy populáris amerikai filmek és a vallásosság címmel tartanak. A zenei táborról egyelőre csak annyit tudunk, hogy lesz. (Az érdeklődők Huszák Zsoltól kaphatnak majd további információt.)

Az idei „evangélikus” nyár a hagyományörzőknek is tartogat szórakozási lehetőséget. Szügy települése ad otthont az ifjúság-hagyományörző táborok, míg a kézműveseket az ország két ellentétes pontján, Békéscsabán és Kőszegen is várják a szervezők. A hagyománnyá vált evangélikus ifjúsági természetvédő tá-

borok az idén a Duna-Ipoly Nemzeti Park ad otthont (június 25-től július 1-jéig). Természetet járn nemcsak gyalogosan lehet; július 13. és 17. között szervezik meg a természetjáró biciklis tábor Órimagyarósdon és környékén. Akik inkább két lábbal a földön maradnának, azok választhatják a nagybörzsönyi természetjáró és természetvédelmi tábor (augusztus 19–25.), ahol a kisvasút vonalán zajlanak majd a programok.

E táborokról és a további evangélikus szervezésű nyári programokról bővebb információ Huszák Zsolt ifjúsági referenstől kérhető a zolt.huszak@lutheran.hu e-mail címen.

■ GYÖRE BALÁZS

fjúsági programok

evangélikus

2007 NYÁR

Találkozunk valamilyen táborban!

Esterházy János emlékezete

A „szlovákiai Wallenberg”, gróf Esterházy János felvidéki katolikus keresztényszocialista politikus ötven évvel ezelőtt, 1957. március 8-án halt meg a morvaországi mirovi börtönben.

1901. március 14-én született Nyitraúj-lakon. Trianon után a Felvidéken maradt, viszonylag fiatalon került a csehszlovák politikai életbe. 1936-ban az Egyesült Magyar Párt elnökévé választották. Ízig-vérig nemzetiségű politikus volt. Nemcsak a magyarság, hanem Csehszlovákia más nemzetiségeinek sorsát is szívén viselte. Többször felszólt a prágai parlamentben a nemzetiségi jogok teljes megvalósításáért. Távol állt tőle a nemzetiszocialista politika, többször hangoztatta: „Az én jelem a kereszt, nem pedig a horogkereszt.”

1939-ben, a szlovák klerofasiszta bábállam megalakulása után következetesen szembeszállt vele, és távol tartotta a magyar lakosságtól a hitleri eszméket. Harcolt az „árjásítás” ellen is, amikor 1939–1941 között a szlovákiai zsidókat kifogatták mindenükből, és a közéletből is kizárták őket. 1942. május 16-án a pozsonyi parlamentben egyedül ő szavazott a zsidók deportálására ellen, s ezt személyes keresztény meggyőződésből tette! (A szlovák parlament egyharmada ekkor katolikus egyházi tisztségviselő volt.) Esterházy nem volt „judofil”, de báró Eötvös József sem volt az a 19. században, mégis kiálltak a zsidó testvérek mellett.

1944 novemberétől 1945 áprilisáig bujkált, mert mind a Gestapo, mind a Hlinka-gárdisták keresték. 1945 áprilisában az új hatalom urai – *Gustáv Husákék* – letartóztatták Esterházyt a magyar kisebbség vezetőivel együtt, és átadták a Szovjetunió belügyi szerveinek. A szovjetek Moszkvába hurcolták őket; Esterházyt tíz év munkatáborra ítélték. Ekkor kezdődött életének második, igazi kálváriája, megjárta Vorkutát is. Közben Csehszlovákiában távollétében halálra ítélték

az ország szétverésének vádjával. A már súlyos beteg Esterházyt a szovjetek kiadták a csehszlovák hatóságoknak, visszakérült Csehszlovákiába. Halálos ítéletét életfogytiglanra változtatták; ezután járta az ország különböző börtöneit.

A csehek és szlovákok fasisztának bélyegezték, a szlovákiai magyarok azonban nemzetmentőként tekintenek rá. Esterházy nem volt fasiszta, hiszen mindent elkövetett azért, hogy ne legyen szlovákiai magyar nemzetiszocialista párt; *Hitlenek* szemtől szemben mondta meg a véleményét. A szlovákiai baloldali magyar értelmiség nevében *Fáby Zoltán* emelte fel érte a szavát. *Simon Wiesenthal* is többször exponálta magát Esterházyért: leveleket írt rehabilitálása érdekében. Számos általa megmentett zsidó család szintén kiállt mellette.

1989-ig alig volt ismert a neve. A Szovjetunió 1993-ban rehabilitálta őt, Csehországban és Szlovákiában azonban máig késik a rehabilitációja; sajnos *Karl Schwarzenberg*, *Václav Havel* volt cseh köztársasági elnök személyi kancellárja sem érte el rehabilitálását.

1991-ben a pozsonyi domban *Frantisek Miklosko*, a szlovák parlament elnöke magyar nyelvű gyászmise keretében emlékezett meg róla, s baráti kezét nyújtotta a magyaroknak. 1992-ben az olomúzi (Olomouc) domban a szlovákiai magyar lelkészek tartottak az emlékére gyászmisét. A csúzi kastélyban emlékszóbat rendeztek be Esterházy János tiszteletére.

Az osztrák és a magyar parlament 2001-ben, születésének századik évfordulóján ünnepi ülésen emlékezett meg róla, s itt kapta a „szlovákiai Wallenberg” nevet, mely méltán megilleti.

Határozott egyénisége, politikai hitvallása, amely keresztényszocialista pilléreken nyugodott, ma is mementő, és példát kell, hogy jelentsen számunkra.

■ MAKOVITZKY JÓZSEF
(Rostock)

In memoriam Molnár János

1921–2007

Molnár János Diósgyőrött, a mai Miskolc III. kerületében született. Édesapja az első világháborúban való hűség helytállásáért vitézi címet kapott. Ez azonban nem volt elegendő, hogy fiát felvegyék a katonatisztképző Ludovika Akadémiára. Miután az ifjút édesanyja mély keresztény hite formálta, beadta felvételi kérvényét a soproni evangélikus teológiai fakultásra. A felvételi vizsgán *Podmaniczky* professzor így biztatta: „Fiam, engedd magad továbbra is Istentől vezetett!” A negyvenes évek evangéliumi ébredése megérintette a fiatal teológiai hallgató lelkét; ez a lelki hatás elkísérte egész életében, s meghatározóvá vált teológiai gondolkodásában.

Nyíregyházán szentelte őt lelkészé D. *Túróczy Zoltán* püspök, s a felvidéki Jolsvára rendelte rövid időre, ezt követően pedig Kolozsvárra, majd Marosvásárhelyre küldte ki segédlelkézi szolgálatra. Mindez 1944-ben történt. Marosvásárhelyt a közös német–magyar ajkú gyülekezet éppen ekkor szakadt ketté, s a kényszerből önállósult gyülekezetnek nagy szüksége volt lelképásztorra. Molnár János nem ijedt meg a feladattól, ez az ige vezérelte: „*Te azért a munkának terhet hordozzad, mint a Jézus Krisztus jó vitéze.*” (2 Tim 2,3; Károli-fordítás)

Amikor nyilvánvalóvá lett, hogy a

határ elválasztja Marosvásárhelyt a harmadára zsugorodott Magyarországtól, püspöke válaszául elé állította Molnár Jánost. Hazajöhetett volna, ő azonban a már megszeretett marosvásárhelyi híveket választotta. Bár sokan elmenekültek Erdélyből, ő maradt. Hagyta magát Istentől vezetett.

1946-ban házasságot kötött a főnemesi családból származó *Béldi Mária*val. Isten hat gyermekkel áldotta meg házasságukat. A háborút követő nehéz évek megpróbálták a családot. Feleségének szülei is az evangélikus parókian találtak menedéket. Isten gondviselő szeretetének sokféle jelét élte át, míg a család gyermekei felnőtté váltak. Tizenöt unoka és nyolc dédunoka emlékezhet hálával a családfőre.

Közben az egész evangélikusságot sokszerűen érte, hogy Marosvásárhely város vezetősége a főtér közvetlen szomszédságában található evangélikus templomot és parókiát szanalásra ítélte. Minden tiltakozás ellenére a két épületet a földdel tették egyenlővé. A gyülekezet a város peremén kapott épületet, amelyet kápolnává alakított, mellette pedig egy szerény házban kapott helyet a lelkészlak; ez mind a fekvését, mind a méreteit tekintve előnytelen volt a gyülekezet és a nagy létszámú lelkészcsalád számára is. De nagyobb

baj volt ennél a félelem az emberi szívekben: mi jöhet még ezután? Így érthető, hogy sokak a vándorbotot választották, s Isten nagy csodája, hogy mégis maradtak, sokan maradtak a szívükhöz közel álló Erdélyben.

Molnár János Krisztus-központú igehirdetőként, különösen hűség, jó lelkipásztorként és a magyar kultúrát továbbadó személyiségként írta be magát Marosvásárhely történetébe. Ötvenkét esztendőn át volt aktív szolgálattevője a gyülekezetnek, amelynek közben változott az összetétele: sokan kivándoroltak, mások betelepültek a város vonzáskörzetéből. Ő igyekezett mindenki papja lenni. Ezért is köszönt el tőle hatalmas gyülekezet a templomban, ahol koporsójában felravatalozták. A városi református temetőben helyezték végső nyugalomba. Vele a régi Vásárhely egy kis darabja tűnt el.

A temetési istentiszteleten végakaratá szerint a sorok írója hirdette a vigasztalás igéjét, a szolgálatban részt vett *Papp Noémi* helyi lelkész. A megbecsülés és szeretet jeleként vette körül a környékbeli evangélikus lelkészek koszorúja a családot, s énekelte a vigasztalás hangján: „Tudom, az én Megváltóm él.”

A megtalált életű pásztor Urához költözött. Aldassék szolgálatáért az Isten!

■ D. SZEBIK IMRE

Püspöklátogatás Pesthidegkúton

► Beszélgetésre, testvéri találkozásra hívta meg a pesthidegkúti gyülekezet dr. Fabiny Tamást, az Északi Egyházkerület püspökét. A beszélgetésre a múlt vasárnapi családi istentiszteletet követően a gyülekezet teremében került sor. Fabiny Tamás szívesen vállalta az igehirdetési szolgálatot is, így a közösségi találkozás már a családi istentisztelettel kezdetét vette.

A prédikáció alapigéje *Máté evangéliumának* a Jézus és a kánaáni asszony találkozásáról szóló szakasza volt. Ebben a beteg lányának meggyógyításáért esedező asszonyt Jézus először elutasítja, majd a kitartó könyörgés hatására végül is teljesíti kérését. A családi istentisztelet liturgiája szerint a prédikáció első része kifejezetten gyermekeknek szóló tanítás, amelyet a gyülekezet vállalkozó tagjai tartanak. Ez most – bábéladás keretében – egy babazsúrról szólt, ahová egy lila elefánt nyert végül bebocsátást, sőt még az ünnepi tortából is részesedhetett. (Amikor azután a felnőtteknek szóló igehirdetésrész végén a püspök képi- leg is nyomatékosítania akarta az üzenet,

és – visszautalva a báb jelenetre – fel-emelte a lila elefántot és a szelet tortát, gyülekezetünk legfiatalabb tagja sem volt rest odatipegni az igehirdetőhöz és átvenni kezéből a tortaszéletet, amelyet nyomban be is kebelezett...)

Az úrvacsorai szolgálatot a gyülekezet lelkésze, *Fodor Viktor* és *Fabiny Tamás* együtt végezte. A gyülekezet énekkara barokk kórusművekkel készült az alkalomra, az oltár elé viszont a gitárkísérettel megszólaltatott ifjúsági énekek között vonult a gyülekezet apraja-nagyja. (Az ostya és a kehely átnyújtása előtt a lelkészek mindenkit személyes feloldozásban részesítettek.)

A közösségi együttlét a gyülekezeti teremben folytatódott – mindenféle protokolltól mentesen. Egyházunk élete, a mai magyar valóságba való beágyazottsága került a beszélgetés gyújtópontjába, az egyházvezetés és az egyes keresztény közösségek felelősségének tükrében. A hozzászólások lehangsúlyosabban az egyházvezetésnek az emberi, krisztusi érték mellett, illetve a nagypolitikában megjelenő erkölcsromboló törekvések, megnyilvánulások ellen való markáns kiállását hiányolták. Mintha állandóan védekező állásban lennének. Nem látszik a „jó stratégiája” a

gonosz erők stratégiájával szemben – fogalmazták meg többen, hozzátéve, hogy egyházi életünkben is hiányzik a jól körülhatárolt normarendszer, amelyhez például a lelkészi karnak szigorúan ragaszkodnia kellene.

Válaszában a püspök kitért arra, hogy az egyházvezetés a média igen szűk területén tud csak megjelenni a véleményével. *Fabiny Tamás* – az elvált lelkészekkel kapcsolatos kérdésekre utalva – hangsúlyozta, hogy sokkal nagyobb gondot kell fordítani a sérült kapcsolatok „kezelésére”, a prevencióra. Nem vitatta az egyházvezetés felelősségét a fenti kérdésekben, ugyanakkor rámutatott arra, hogy a helyi közösségeknek is határozottan kell képviselniük erkölcsiségüket, hitüket. Minden tisztességes eszközzel fel kell lépni a rossz hatások kivédése érdekében. Mint elmondta, a közeljövőben létrejön egy olyan egyházkerületi fórum, amelynek célja egy egészséges stratégia kidolgozása lesz – a közéletben forguló evangélikus testvérek segítségéért.

A keserűségek észintze megfogalmazása ellenére is jó hangulatú beszélgetés remélhetőleg püspököt, lelkészt és gyülekezeti tagot egyaránt megerősített szolgálatában.

■ DOBÓ GYÖRGY

Apostolok nyomában

A miskolci evangélikus gyülekezet – *Sándor Frigyes* esperes vezetésével – 2007-ben is tartalmaz utazásokra invitálja az érdeklődőket. Tavasz–nyári kínálatunk a következő:

- április 22-től május 1-jéig: *Apostolok emlékei* – Firenze–Róma–Sorrento
- június 20–29.: *Pál és János apostol nyomában* – Görögország, Pátmosz

Az utazásokkal kapcsolatos kérdéseikkel, kérésekkel, *Móric Rékát* keressék. (Cím: Belvárosi Evangélikus Lelkészi Hivatal, 3530 Miskolc, Hunyadi u. 8. Telefon: 46/505-727; 20/824-3221.) A részletes útítvert letölthető a <http://miskolc.lutheran.hu> oldalról, de természetesen postai úton is megküldjük az érdeklődőknek.

(Már most felhívjuk a figyelmüket arra, hogy terveink szerint ősszel újból meghirdetjük *Luther nyomában* elnevezésű utunkat is!)

ISTENTISZTELETI REND | 2007. március II. – Budapest

Böjt 3. vasárnapja (Oculi). Liturgikus szín: lila.

Lekció: 1 Kír 19,1–8; Ef 5,1–9. Alapige: Lk 11,14–28. Énekek: 188., 416.

I., **Bécsi kapu tér** de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német) Andreas Wellmer; de. 11. (úrv.) Balicza Iván; du. 6. Gémesi Andrea; II., **Húvósvölgyi út 193.**, **Fébé** de. 10. (úrv.) Veperdi Zoltán; II., **Modori u. 6.** de. 3/4 II. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. Donáth László; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. (szuplikáció); **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV., Tóth Aladár út 2–4.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Smidéliusz Gábor; de. 11. (kantátazenés, úrv.) Gáncs Péter; du. 5. (asztali beszélgetések) Granasztói Szilvia; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Aradi György; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. Kertész Géza; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) Szpisák Attila; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. (úrv.) Kertész Géza; **VIII., Vajda P. u. 33.** de. 9. Németh Zoltán; **IX., Gát utcai római katolikus templom** de. 11. (úrv.) Hulej Enikő; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. (úrv.) Németh Zoltán; **Kerepesi út 69.** de. 8. Tamásy Tamásné; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) dr. Joób Máté; de. 11. (úrv.) dr. Joób Máté; du. 6. (vespera) Czöndör István; **XI., Németsvölgyi út 138.** de. 9. Czöndör István; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Balicza Iván; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Pál; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. dr. Reuss András; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. Kendeh György; **Zuglói, XIV., Lőcsői út 32.** de. 11. (úrv.) Tamásy Tamásné; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. (úrv.) Tamásy Tamásné; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) dr. Varga Gyöngyi; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28. (kistemplom)** de. 10. Bátorovszky Gábor; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. (úrv.) Tóth-Szöllös Mihály; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. Blatniczky János; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Blatniczky János; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Eszlényi Ákos; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Eszlényi Ákos; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. Kósa László; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. Kósa László; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. (úrv.) Győri Gábor; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Gábor; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Széll Bulcsú; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Széll Bulcsú; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. (családi) Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. Solymár Gábor; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza.

■ Összeállította: BODA SZUSZA



Egy hiteles biotermelő család

Némethék Rábcakapiról

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL



Rovatgazda: Bogdányi Mária
E-mail: ararat@lutheran.hu

rőse, de kicsoda különbség van a két termék között!

– Akkor tehát mégsem a gazdag emberek kiváltsága és valamiféle új trend követése a biopiacra járás?

– Az egészség a legdrágább, mivel nem lehet pénzen megvásárolni. Betegségeink hatvan-hetven százaléka táplálkozási eredetű. A sok vegyszermaradék, túlságosan feldolgozott, finomított, ízfokozókkal, színezékekkel dúsított „táplálék” előbb-utóbb megteszi a hatását... Vevőink leginkább az allergiás és daganatos betegek és hozzátartozóik közül kerülnek ki, akik rájöttek: a gyógyulás és az egészség megtartása érdekében gyökeresen váltaniuk kell. Sokan vannak köztük a várandós és a kisgyermekeket nevelő kismamák és persze mindazok, akik az egészséges, természetes táplálkozás elkötelezettjei.

– Önök evangélikusok. Számít-e az ökológiai gondolkodásban a hit?

– A földet dolgozó, természetes módon élő ember saját bőrén is tapasztalja, hogy minden, ami körülöttünk van, Isten műve. A „józan paraszti ész” azt jelenti, hogy az ember addig tud normálisan gondolkodni, amíg természetes módon él, dolgozik, eszik. Amíg igenis számol azzal, hogy minden dolog mögött Isten rejtezik. Keresztény emberként felelősek vagyunk a családunkért, hazánkért, Földünkért – a felelősségvállalást csakis a természetes dolgokhoz való visszatéréssel, visszatalálással valósíthatjuk meg.

■ BOGDÁNYI MÁRIA

► A Rábcakapin élő Németh István mezőgazdasági vállalkozó és családja – felesége, Erika és két gyermekük – 1993 óta foglalkozik ökológiai gabona- és zöldségtermesztéssel, 2003 óta almatermesztéssel is. Egy hollandiai tanulmányút után vágta bele a biotermelésbe, akkoriban húshéktáros területen, ma pedig már nyolcvanhektáros ökológiai mintagazdaságot tudhatnak magukénak. Termékeiket többek között a Hipp bébiételgyár, a budapesti Biopont cég és a Székesfehérvári Húzóipari Rt. vásárolja meg és dolgozza fel, de árusítanak a budapesti Csörsz utcai biopiacon is, emellett Győrött, Mosonmagyaróváron, Csornán, Sopronban bioboltokban is megtalálhatók a termékek. Leginkább pedig háztól adják el a megtermelt javakat. Egyik törzsvásárlójuk e sorok írója is, aki annak idején vett egy kiló teljes kiőrlésű tönkölybúzalisztet – ennek a varázslatos íze, minősége vitte el a termelőkhöz, hogy személyesen is megtapasztalja a csodát.

Gondozott porta, gyönyörű virágoskert, kutyák és lovak fogadják a rábcakapi biokertészekhez érkezőket. Az asszonyok, akik mossák, válogatják és értékesítik az árut, kedvesek, barátságosak. Itt mintha mindenki a családhoz tartozna...

– Miért váltottak majd tizenöt évvel ezelőtt az ökológiai termesztésre?

– Külföldi és belföldi szakemberekkel való találkozások, tapasztalatcserek világtították meg számunkra, hogy a minőségi gabona-, zöldség- és gyümölcs-termesztés jövője mindenképpen ez. A fenntartható fejlődés és az egészséges táplálkozás záloga a vegyszermentes, izletes, tápláló, természetes élelmiszer.

– Miben rejlik a fő különbség a bio- és a hagyományos gazdálkodás között?

– A biogazdálkodásban sokkal több élömunkára, odafigyelésre, továbbá sokkal átfogóbb és alaposabb természetes növényvédelmi ismeretekre és tapasztalatokra van szükség. A növényvédelem módjában és eszközeiben is óriási a különbség. Semmilyen vegyszert nem használhatunk, de speciális baktériumkészítményeket, gombabetegek elleni növényi olajokat és egyéb természetes anyagokat igen. A talaj jó kondícióban tartását komposztálással érjük el, kizárólag kézi munkával

gyomlálunk. Rendkívül fontos a vetésforgó kialakítása, illetve a növénytársítás, ami egymás növekedésére kedvezően ható növények egymás melletti termesztését jelenti.

– Németországban már tizenöt-husz éve is többre került a „kisebb és csúnyább” biozöldség, -gyümölcs, mint „nagyobb és szebb”, vegyszerek felhasználásával termelt társai. Hogy is van ez?

– Ma a magyar emberek többsége sajnos még elsősorban az olcsó és külsőleg tetszetős árut keresi. Az a szempont, hogy az élelmiszerek egészségesek legyenek, vásárláskor nem az első helyen áll a kritériumok között. A biogazdálkodás drágább módszer, mivel drágább a vetőmag, drágábbak a természetes növényvédők szerek, a rengeteg kézi munkát is meg kell fizetni, öntözni kell. A biotermesztők nem törekednek tisztességtelen extraprofitra, hanem ennyivel kerül többre az előállítás. Viszont a termékek kimagasló minősége, íze, tápanyagtartalma, hosszú eltarthatósága önmagáért beszél. Teljes kiőrlésű biolisztjeinket, zabpelyhünket saját köves malmunkban őröljük, illetve pelyhesítjük. Különkénti ára a bevásárlóközpontokban kapható, nyomott árú fehérlisztének valóban a többször-

Székházügy böjtben

Az utóbbi hetekben egyre szélesebb körben foglalkoztatja egyházunkat az Üllői úti székház méltó felújításának, esetlegesen egy új székház építésének terve. A szakértői anyag először most kapott nyilvánosságot, teljesen érthető és jogos tehát, hogy minden érintett számba veszi és elmondja saját álláspontját, kíváncsi a további tényekre, lehetőségekre. Olyan horderejű, múltat és jövőt egyaránt érintő kérdésről van szó, amelynek csak árthatna, ha nem segítené mindenki a maga területéről a közös gondolkodást.

A székházügyben – egyházunk törvényeinek megfelelően – a zsinatnak kell meghoznia majd a döntést. A döntés nem alapulhat máson, mint alaposan előkészített előterjesztésen. Személy szerint mindenkinek hálás vagyok – a

szakértői anyagot elkészítő csoportnak éppúgy, mint a figyelmet sok-sok lényeges szempontra felhívó hozzászólóknak, akik komolyan veszik az egyház iránti közös felelősségünket –, hogy mindezzel alapos mérlegelést követelő munkánkhoz segítséget nyújtanak.

A székház ügye azonban felkavarja az érzelmeket is mindannyiunkban. Érzékeny terület ez, ahol könnyen oszthatunk és kaphatunk sebeket a vita közben. Amennyire helyénvalónak élem meg az egyenes beszédet és a határozottságot az érvelésben, annyira aggaszt viszont az alaptalan személyeskedés világosan érzékelhető veszélye, amely már a közelmúltban is többször elmégesztette és terméketlenné tette közegházi disputáinkat.

Mikor azt kérem egyházunk tagjaitól, hogy a székház ügyét viseljék szívükön, hadd hívjak fel mindenkit szinte búnbánatra is. Az Üllői úti székházban méltán látjuk elődeink áldozatkésztségének reánk hagyott eredményét – a komor valóság pedig az, hogy a mi áldozatkésztségünkől annyira sem futja, hogy fenn tudnánk tartani az épületet méltó állapotban.

E tekintetben már alaposan benne járunk a böjtben, aminek lepezésére a legszebb szavak sem siethetnek a segítségünkre. Az e feletti búnbánatra mindenkinek van alapos oka: ha már adni nem tudunk, legalább kölcsönös elvárásainkban legyen a hangunk ehhez a helyzethez illő.

■ KORÁNYI ANDRÁS

A jótékony böjtölés

Már tart a húsvét előtti, negyvennapos böjti időszak, amelynek vallásos „előírásait” egészségügyi érvek is alátámasztják. Móra Ferenc úgy tartotta: egyik elbeszélésének hőse „alighanem az utolsó kiskun volt, aki kenyéren, vízen tartotta meg a negyvennapos böjtöt, ami kezdődik hamvazószerdával, és végződik húsvétvasárnapig”.

A húsvéti ünnepeket megelőző, a katolikus egyház által előírt kéthetes böjti időszakot ma már sokkal kevesebben veszik komolyan, mint Móra idejében. De a böjt fogalmával, gyakorlatával mindenki találkozik élete során. Ki vallása előírását követve, ki orvosi javaslatra, ki önként vonja meg magától azokat a falatokat, amelyekhez egyébként hozzászokott. E körülmények alapján különböztethető meg egymástól böjt és nagyböjt, enyhített vagy szigorú böjt, léböjt vagy gyógyböjt.

Valaha erősebben fűdögáltak a böjti szelek, mint ma. Hajdan a szerzetesi életmód megkívánta a gyakori böjtölést, ezért a monostorokban többször készítettek böjti ételeket, leginkább halat. Egy dömösi adománylevélből tudjuk, hogy a halászok évente hat-nyolc tonna halat voltak kötelesek szállítani a pannonhalmi monostornak. A böjti fegyelem – elsősorban a nyugati egyházakban – idővel enyhült, a hústiltalom csak a pénteki napokra vonatkozott, a napi egyszeri étkezés helyébe pedig a legfeljebb egyszeri jóllakás lépett.

A húsvét előtti böjt az első időben rendkívül szigorú volt. A hívők tartózkodtak a húsételektől, napjában csak egyszer étkeztek. Ez az időszak hús nélkül telt, és zsíros ételeket sem ettek a nagyböjtben. Külön edényben szigorúan csak olajjal (vagy vajjal) főztek, egyes vidékeinken külön olajos edényben tárolták a böjti ételkészítéshez szükséges növényi olajat. Hazánkban szokás volt, hogy a zsíros edényeket hamvazószerdán elmosták, és csak húsvétkor vették elő őket.

A magyar vidékeken régebben elcsendesedett a társasági élet a hamvazószerdától húsvétvasárnapig tartó egyházi nagyböjt idején, és megváltozott a paraszti étrend is. Elterjedt böjti étel volt a korpából készült savanyú cibereleves, tejleves, bableves, sós vízben főtt bab, olajos káposzta, főzelékek, aszalt gyümölcsök, tojás- és halételek. A böjti napok jellegzetes böjtös ételi továbbá a tojásleves, a rántott leves, a tésztaételek és a savanyú káposzta (esetleg heringgel).

A zsidó vallás böjtnapjai közül kiemelkedik a Jeruzsálem pusztulását idéző július kilencedike, jiddisül *tisá beav*. Ezt félböjt előzi meg, az úgynevezett „tejes hét”.

Vagyis a hó elejétől tilos a zsíros, húsos ételek és a bor fogyasztása, a szombat kivételével. A tejes böjt kilenc napján kerül a zsidó étrendbe a tejfeles bableves, a loksni kugli, a túrós delkli és más hasonló ételek.

A több mint egymilliárd muzulmán által követett iszlám szigorú böjtöt ír elő a zárandoklat hónapjában (ekkor az egyébként háborúzó törzsek között is hallgatnak a fegyverek). Az iszlám naptár tizenkét hónapból álló holdéveket számlál. A kilencedik hónapban veszi kezdetét a nagyböjt, a ramadán. A ramadán havi böjt az iszlám vallás öt alapelveinek, pillérének egyike.

A ramadán igen szigorú: napkeltétől napnyugtáig, az esthajnalcsillag megjelenéséig a buzgó mohamedánok nem vesznek magukhoz sem ételt, sem italt, még dohányozniuk sem szabad. Az igaz hívő muszlim ilyenkor napközben még a nyálát sem nyeli le, s nem veszi jó néven, ha a külföldi a szeme láttára ételt-italt fogyaszt. Éjszaka nyitva vannak a boltok, a piactér zsúfolásig megtelik, az emberek annyit esznek és isznak, amennyit tudnak, mert napkeltétől újrakezdődik a böjt. A ramadán hónap végén, a tizedik hónap első napján ünneppel és hatalmas lakomával ér véget a böjt.

A teljes böjt a legszigorúbb böjtkúra. Vízkúrának is nevezik, mivel ilyenkor csak vizet és teát ihatunk. A léböjt során meghatározott ideig lemondunk a szilárd ételekről, és csak frissen csavart gyümölcs- és zöldségleveket, ásványvizet, gyógyteát fogyasztunk. A kúra lehet egy- vagy kétnapos, illetve egy- vagy kéthetes is (utóbbi esetben a levek mellett könnyű, zöldséges ételeket is ajánlatos fogyasztani). Az egyhetes léböjt minden egészséges ember számára könnyen megvalósítható és hasznos.

A legjobban tisztító gyümölcs az alma, az ananász, a citrom, az eper, a grépfrút, a görögdiinnye, a körte, a mangó, a narancs, az őszibarack, a sárgadinnye és a szőlő. A legjobban tisztító zöldség a cékla, a répa, a spenót, az uborka és a zeller. A frissen facsart gyümölcs- és zöldséglevelek segítenek kiüríteni a szervezetből a felhalmozódott mérgeanyagokat, ezért a léböjt után frissebbnek, erősebbnek érezzük magunkat, szebb lesz a bőrünk, csillogóbb a hajunk.

Egyetlen böjtös nap is több a semminél. Ilyenkor a szervezetet legalább egy napra tehermentesítjük a táplálékfeldolgozás alól, kikerülnek a szervezetből a salakanyagok és a mérgek.

► MTI

HIRDETÉS

Segítheti a piliscsabai Siló Társas Lakóotthon súlyosan mozgássérült lakóinak mindennapjait, az otthon műhelyeiben dolgozó sérült emberek munkahelyének megőrzését, a mindenki egészségét szolgáló mozgásterápiás egységének és uszodájának működését, valamint az otthon működtető Fébé Alapítvány szociális tevékenységének fejlesztését, ha személyi jövedelemadója 1%-át a Fébé Evangélikus Diakonissza Egyesület Alapítványnak ajánlja fel. Adószám: 19652399-2-41. Támogatását köszönjük!

Hibaigazítás. Lapunk múlt heti számában az Egyházmegyei ifjúsági találkozó Balassagyarmaton című írásban hibásan szerepelt Csadó Baláznak, a M.Is.K.A. zenekar tagjának a neve; továbbá a fotón a Large Room zenekar látható, nem pedig a M.Is.K.A. A tévedését a szerző és szerkesztőségünk az érintettek és olvasóink elnézését kéri.

Megrendelőlap

Ezennel megrendelem az Evangelikus Életet

- egy hónapra: 780 forintért fél évre: 4680 forintért
 három hónapra: 2340 forintért egy évre: 9360 forintért

Név:

Cím:

A fenti előfizetési díjak belföldre érvényesek!

Kérjük, a szelvényt NYOMTATOTT NAGYBETŰKKEL töltsd ki, és küldje vissza az alábbi címre:

Evangélikus Élet szerkesztőség, 1085 Budapest, Üllői út 24.
(A borítékra szíveskedjék ráírni: „Előfizetés”.)

A szelvényt az 1/486-1195-ös faxszámra is elküldheti.

Kérjük, hogy esetleges kérdéseivel, az előfizetéssel kapcsolatos problémáival keresse Vítális Juditot az 1/317-1108-as vagy a 20/824-5519-es telefonszámon.

Előfizetéssel kapcsolatos e-mailjét a judit.vitalis@lutheran.hu címre küldheti el.

BÉRES Az egészséges emberért

Az ízületi porckok egészségéért

Egy rossz mozdulat. Egy nyilálló érzés a derekunkban, a térdünkben vagy a vállunkban. Sokak ezeknek a tüneteknek a megjelenésekor szembesülnek avval, hogy ízületeik nem működnek úgy, ahogy szeretnék.

A probléma pedig fiatalabbakat és időseket egyaránt érinthet. Ízületeinket sokféle módon terheljük. Fokozott igénybevételnek vannak kitéve intenzív sportolások, fizikai munka végzésekor, de elég némi súlytöbblet is, amikor a normálnál nagyobb súly nehezedik a csípő-, boka- és térdízületre. Azt is tudomásul kell vennünk, hogy ahogy időseödünk, úgy kopnak az ízületeink is. Az idősebbeknél a porcszövet anyagcseréje lelassul, a porcállomány elvékonyodik, és csökken a rugalmassága.

Amíg nincs probléma, addig nem is

jut eszünkbe, hogy minden egyes mozdulatunknál használjuk valamelyik ízületünket, és ezáltal napról napra mekkora terhelésnek vannak kitéve. Ezért többnyire meglepődünk, amikor kiderül, hogy baj van. Bizonyos mozdulatok fájdalmassá válhatnak, vagy szélsőséges esetekben akár meg sem tudjuk mozdítani a karunkat, lábunkat a fájdalomtól.

Az ízületi porckok kopását késleltethetjük, illetve regenerálódásukat elősegíthetjük olyan hatóanyagokkal, mint a glükózamin-szulfát és a kondroitin-szulfát. A glükózamin biztosítja az ízületi és az ízületek között elhelyezkedő folyadék alapvető anyagainak bioszintézisét. A kondroitin a porc egyik alkotóeleme, amelyet a kiváló vízmegkötő képessége jellemez. Ezáltal biztosítja

a porc mechanikus-elasztikus tulajdonságait.

A Béres Egészségtár **Porcer** tablettája olyan komplex étrend-kiegészítő készítmény, amely egyszerre tartalmaz glükózamin- és kondroitin-szulfátot. Ez a hatóanyag-kombináció hozzájárul a porc felépítéséhez és fenntartásához, így fontos szerepet játszik az ízületi porckok építésében és regenerálásában.

A **Porcer** tablettája javasolt sportolóknak, akiknek az ízületi fokozott igénybevételnek vannak kitéve; idősebb korúaknak az ízületek egészséges működéséhez és a normális porcképzéshez, valamint a nehéz fizikai munkát végzőknek az ízületek túlterheltsége miatt. Figyeljünk oda jobban ízületeinkre is, hogy sokáig élvezhessük a mozgás örö-

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

A Farkasréti ökumenikus esték keretében március 12-én, hétfőn 18.30-kor dr. Bácskai Károly evangélikus lelkész tart bevezető előadást és vezet beszélgetést „Szentek legyetek...” (3Móz 19,2) – A szentség fogalma a Bibliában és az egyház történetében címmel. Helyszín: Budapest XI., Németvölgyi út 138., evangélikus-református templom. (Megközelíthető a 8-as autóbusszal vagy az 59-es villamossal; a temetőnél kell leszállni.) Mindenkit szeretettel várnak a szervezők!

Az Evangélikus Külmisziói Egyesület (EKME) március 19-én, hétfőn 17.30-kor tartja legközelebbi összejövetelét a Budapest VIII., Üllői út 24. szám alatti földszinti előadóteremben. Előadást tart a cigányság világnapja alkalmából Kerekes Péter Kárpátaljai romamisszió címmel. Erre az alkalomra minden érdeklődőt szeretettel vár az EKME vezetősége.

HALÁLOZÁS

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy Dubovay Géza nyugalmazott kaposvári lelkész és somogy-zalai esperes február 28-án, életének 88. évében elhunyt. Gyászszertartása március 9-én 13 órakor lesz a kaposvári evangélikus templomban.

Következő számunkból:

„Énekeljete új éneket az Úrnak!”
(Zsolt 96,1)

Csak „új” éneket?

HIRDETÉS

Evangélikus gyermek- és ifjúsági pályázat 2007

Kíró: a Magyarországi Evangélikus Egyház Ifjúsági és Gyermekosztálya
Pályázhatnak:

- evangélikus egyházmegyeik,
- evangélikus egyházközségek és/vagy ifjúsági csoportjaik,
- evangélikus oktatási intézmények,
- evangélikus cserkészcsapatok,
- evangélikus egyetemi gyülekezetek.

A pályázat célja: gyermek- és ifjúsági programok, rendezvények támogatása, ifjúsági alkalmak megrendezéséhez szükséges anyagok, kellékek, felszerelések beszerzésének támogatása, evangélikus ifjúsági kiadványok vagy egyéb médiatermékek megjelenésének támogatása.

A pályázaton szétosztható támogatások 2007-ben rendelkezésre álló kerete hétmillió forint, továbbá az ifjúsági offertóriumból befolyt összeg.

A pályázaton igényelhető legmagasabb összeg százezer forint.

A benyújtott pályázatokat az Országos Egyházi Iroda és az Ifjúsági és Gyermekosztály által delegált munkatársak csoportja bírálja el. Az elbírálási folyamat lezárása után a támogatottak listája az *Evangélikus Élet* 2007. május 13-i számában fog megjelenni.

A pályázatok postára adási határideje: 2007. április 16.

Az elbírálás időpontja: 2007. április 30.

A kifizetés határideje: 2007. május 18.

Az elszámolás határideje: 2007. november 23.

Pályázni és elszámolni csak hiánytalanul kitöltött űrlapon lehet, amely a pályázat részletes tudnivalóival együtt megtalálható és letölthető a <http://ifjusag.lutheran.hu/> oldalról, valamint az Ifjúsági és Gyermekosztálytól kérhető postai úton (1450 Budapest, Pf. 21), telefaxon (1/486-3541) vagy e-mailben (zsolt.huszak@lutheran.hu).

HALÁLOZÁS

A mindenható Úristen akaratában megnyugodva, fájdalommal tudatjuk, hogy Sümeghy József nyugalmazott evangélikus lelkész március 5-én, életének 87. évében visszaadta lelkét Teremtőjének. Búcsúztatása a soproni evangélikus templomban március 11-én 14 órakor lesz. A szertartás után a Balfi utcai evangélikus temetőben helyezük örök nyugalomra. A koszorúmegváltás a soproni Líceumi Alapítvány javára történik (11996004-02203742-00000000).
A gyászoló család

APRÓHIRDETÉS

Lakást vagy házrészt bérelnénk március elsejétől Budapesten hat-nyolc hónapra. Fiatal házaspár két éves kisgyerekkel költözne otthonuk elkészültéig. Radosné Lengyel Anna (20/824-9990)

Hosszú távra bére adnánk 50 m²-es berendezett lakásunkat a Szemlőhegy utcában. Filadelfi Gábor (30/661-8828)

A XVI–XVII. kerületben francianyelv-tanárt keresek. Tel.: 20/824-7607.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Bár haragomban megvertelek, de most kegyelmesen irgalmazok neked. Ézs 60,10b (Jn 3,36; Lk 9,57–62; Ef 5,1–8a; Zsolt 34) Csapások során át tanulta Izrael népe, hogy Isten haragja miként válik valósággá. A harag nem előjelek nélkül áradt ki – például a próféták útján a figyelmeztetés időben elhangzott –, és elérte ugyan a füleket, de a szíveket-lelkeket már nem, ezért Izrael bűnhődött. De az Úr szeretete és kegyelme mindig felülmúlta jogos haragját, és megmentette választott népét. Az idők teljességében ez a szeretet Jézus Krisztusban testben is megjelent a földön. A végtelen isteni kegyelem és irgalom üzenetét olyan módon mutatta meg, ahogyan arra senki sem számított.

Hétfő

De te, Uram, Uram, tégy jót velem nevedért! Jóságos szeretetteddel ments meg engem! Zsolt 109,21 (Róm 10,9; Lk 14,25–26/27–33/34–35; Róm 8,31–39) A rosszakarók vádaskodása, a gyűlöletes szavak és tettek megkeserítik életünket, ahogyan erről Istenünk panaszkodik a zsoltáros, keserű és indulatos mondatok során át. Majd így folytatja, a teljes bizonyosság hangján: te, Uram, megáldasz, odaállsz a szegények pártjára. Az emberi természet az évszázadok folyamán nem változott – de Isten jóságos szeretete sem! S az, hogy minket is magához ölel, olyan emberre tehet, akik nem a gyűlölet, hanem a békeesség követői ebben a nyugtalan világban.

Kedd

Jézus Krisztus mondja: „Aki hallja tőlem ezeket a beszédeket, és cselekszi azokat, hasonló lesz az okos emberhez, aki kősziklára építette a házát.” Mt 7,24 (Péld 18,10; Jób 7,11–21; Róm 9,1–5) Egy tetőtér-beépítés előtt statikus vizsgálta meg a társasházat. A lakók ugyanis félték. Am kiderült, hogy a hegycsúcsra épült, több mint százhusz éves ház alapja szikla. Ha valóban így van, az igen csak megnyugtató. Az életünk alapozását tekintve vajon okosnak bizonyulunk-e? Hallani ugyanis halljuk az ígét. De cselekedjük-e? Az alapozással minden rendben van-e? A terhek ugyanis bármikor jöhetnek. Kibírja-e az alap?

Szerda

Én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig. Mt 28,20b (Ez 20,41–42; Mk 9,38–41/42–47; Róm 9,6–13) Mihez is lehetne hasonlítani a tanítványok lelkiállapotát, amikor a Mester feltámadása után, kis idő elteltével távozni készült, legalábbis el abból a létfőrből, ahogyan emberi szem, fül, érintés őt érzékelni tudja? A félelem, a gyász, a döbbenet, a hitelenség a passió és a keresztre feszítés során, majd az eufória és az öröm a Feltámadott láttán – megannyi intenzív, alig-alig feldolgozható történet után Jézus emleget. De a napi igékben idézett mondatokkal az ajkán és egyúttal feladatot is bízva rájuk! Hihetetlen erő érzék én is ebben az ígértben, számomra ez a Biblia egyik legfontosabb mondata. Bárcsak átjárna minket napról napra a tudat, hogy nem vagyunk egyedül! Most sem, egy pillanatra sem, de akkor sem leszünk egyedül, amikor nekünk kell majd eltávoznunk.

Csütörtök

Bárcsak figyeltél volna parancsaimra! Akkor folyamként áradna rád a jólét, a tenger hullámaihoz hasonlóan az igazság. Ézs 48,18 (Róm 6,16; Mk 8,1/10–13/14–21; Róm 9,14–29) Isten nem azért adta törvényét, hogy megnehezítse, megkeserítse, korlátozza vele az életünket! Ellenkezőleg, azoktól a helyzetektől akar óvni bennünket, amelyek veszedelmet, fájdalmat, bánatot okoznak nekünk, amelyekben megsérülünk, és mi is sértünk másokat. Nagyon gyakran mozgunk ilyen talajon, ezt tapasztalhatjuk, ha a „magunk törvényei” szerint élünk.

A jólét asszociációja fogyasztói társadalmunkban a gazdagság, a tehetőség. Bőjtben arról (is) elmélkedünk, hogy milyen az a jólét, amely nem a megfoghatótól függ! Amely lelki dimenziókra nyitott, amely Istenben, törvényében talál örömet, amely mindig igazságot talál nála, egy olyan világban, ahol sajnos sok hazugság zúdul ránk...

Péntek

A tévelygő lelkek észhez térnek, és a zúgolódók levonják a tanulságot. Ézs 29,24 (ApCsel 1,8; Mt 10,34–39; Róm 9,30–10,4) Békében élni egy országban, akkor is, ha bizonyos dolgokról más a véleményünk. Békében élni egy munkahelyen, egy társasházban, egy családban, békében önmagunkkal, sorsunkkal, jelenünkkel. Valóságos csoda... A tévelygés és a zúgolódás mélyen áthatja korunk társadalmát, közösségeinket, legalábbis nagyon érezhetően jelen van, s nyugtalanságot kelt a lelkekben. A próféta Izraelnek hirdeti Isten újításvé tervét. Nekünk, mai zúgolódóknak is szól az ígért: van megbékélés, van jövő, az az új már el is kezdődött... Ugye bennünk is?

Szombat

Nem tehetjük, hogy ne mondjuk el azt, amit láttunk és hallottunk. ApCsel 4,20 (5Móz 11,7; Lk 17,28–33; Róm 10,5–13) Az izgatottságtól a levegőt kapkodva benyit ismerősöm, és meséli, mit látott az imént az utcán: két autó karambolozott. Alig győzi mesélni, nem fér meg benne a szó, pedig csak egy többé-kevésbé hétköznapi esemény részes volt. Megértően hallgatom, mert szinte mindannyian ilyenek vagyunk. Ha valami érdekes, felkavaró, furcsa dolog történik velünk, alig várjuk, hogy megosszuk környezetünkkel. Mennyivel inkább áthatotta ez az érzés Pétert és Jánost, akik az Urat látták! Nekünk is van miről szólnunk: Isten személyesen váltott meg engem, Jézus értem halt meg. Hogy is hallgathatnánk róla?

■ KÖHÁTI DÓRA

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból március 11-től március 18-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
8.25 / Kossuth rádió Édes anyanyelvünk (5') 8.55 / Duna II. Autonómia Veletek vándorolgotok... Az Erdélyi Kárpát Egyesület (2001) (40') 10.35 / mtv Mai hitvallások Fassang László (25') 11.00 / mtv Egyházi honlapok II. (30') 12.05 / Duna Tv Élő egyház (26') 13.05 / Kossuth rádió Névjegy. Szentesi Zöldi László újságíró (50') 13.25 / Duna Tv Havi 200 fix (magyar játékfilm, 1936) (68') 20.00 / Duna Tv Vagyok (lengyel játékfilm, 1995) (93')	11.33 / Kossuth rádió Szegény Dzsóni és Árnika Lázár Ervin mesejátéka folytatásokban, 1. rész (27') 11.35 / Bartók rádió A hét zeneműve. Kodály: Budavári Te Deum (25') 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház féléórás interjúkkal, missziói percekkel és lelki úttravalóval jelentkezik. 20.37 / Kossuth rádió Örkény István: Egyperces novellák (21') 21.00 / PAX Vámos Miklós Márton Lászlóval beszélget (66') 21.35 / Kossuth rádió Értsünk szót! (25')	5.20 / mtv és m2 A Hajnali gondolatok mai adásában Tamásy Tamásné evangélikus lelkészt hallhatjuk. 9.50 / Filmmuzeum A csúnya lány (magyar vígjáték, 1935) (84') 10.00 / PAX Családfa. Törzs (ZMC – 50') 11.00 / Duna Tv Isten kezében A Magyar Református Egyház kórházmissziója (ism.) (26') 12.40 / Duna II. Autonómia Homo faber – A kézműves Sütömmesterek (2005) (16') 13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház féléórás 21.35 / Kossuth rádió Hagyományápolók (20')	13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bízunk eleitől fogva...” A református egyház féléórás 13.55 / m2 Nemzeti értékeink A Szalajka-völgy (15') 15.40 / Bartók rádió Hitélet és történelem (20') 20.00 / Duna Tv Bobby Deerfield (amerikai játékfilm, 1977) (119') 20.03 / Petőfi rádió Gospel (57') 20.04 / Kossuth rádió Aranyemberek Füsti Molnár Sándor, a hajléktalanok színházának vezetője (ism.) (31') 21.40 / Bartók rádió Amit tenni kell Tóth Árpád versei (ism.) (10')

CSÜTÖRTÖK

6.20 / Duna Tv
Élő egyház (ism.) (26')
8.03 / Petőfi rádió
Egyszerűen a forradalomról (43')
8.20 / Duna II. Autonómia
Cimborra Egyetem
„Jeges eső, tüzes fiatalok”
1848. március 15. – Katona Tamás történelmi előadása
(magyar ismeretterjesztő magazin, 2006) (47')
9.00 / mtv
Ünnepi zászlófelvonás (30')
10.55 / mtv
Ünnepi megemlékezés (65')
11.04 / Petőfi rádió
Batthyány és a forradalom (56')
17.04 / Kossuth rádió
Villányfőnyben
Kitüntetett művészeink, tudósaink (56')

PÉNTEK

5.45 / Duna Tv
A szabadság asszonyai – Hölgyek a márciusi ifjak oldalán
(magyar ismeretterjesztő film, 2005) (40')
9.04 / Kossuth rádió
Kard és kereszt
(különkiadás) (56')
12.00 / PAX
A templomépítő
Falusi templomok (58')
13.22 / Bartók rádió
Bemutatjuk új kóruslemezünket
A magyar egyházzene évszázadai
V/1. rész (38')
18.30 / Kossuth rádió
Széchenyi naplójából (30')
20.00 / Hallmark
Hit és remény
(amerikai film, 2005) (88')

SZOMBAT

7.30 / Rádió C (FM 88,8)
Evangélikus félóra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében
9.35 / Duna II. Autonómia
Egy cseppnyi Magyarország – A Vértes (magyar ismeretterjesztő film, 2003) (52')
12.03 / m2
Nekem nem csak térdép az a táj (27')
12.05 / Duna Tv
Isten kezében
A csíksomlyói Csibészek (26')
20.00 / Duna II. Autonómia
Talentum. Bolberitz Pál (29')
20.10 / mtv
Emma
(angol film, 1996) (116')
21.04 / Kossuth rádió
Krúdy Gyula két egyfelvonásosa (49')

VASÁRNAP

8.30 / Civil rádió
Evangélikus félóra az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében
9.55 / mtv
Örömhír. Az evangélikus egyház műsora (ism.: m2, 12.55) (26')
10.04 / Kossuth rádió
Istentisztelet közvetítése Egerből, a református templomból. Ígét hirdet Kádár Zsolt esperes. (56')
12.05 / Duna Tv
Élő egyház (26')
19.30 / Duna II. Autonómia
Szerelmes földrajz
Szegen csengő – Berecz András ének- és mesemondó (ismeretterjesztő magazin) (31')
20.00 / cinemax
1984 (angol filmdráma, 1984) (105')

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
ÉvÉlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztési titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / ÉvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: dr. Ecsedi Zsuzsanna – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio occumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Köhāti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghehelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghehelyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu)
1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1282; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: Máthé Sándor vezérigazgató
E-mail: szikra.kervigh@szikralapnyomda.hu

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2340 Ft, fél évre 4680 Ft, egy évre 9360 Ft, szomszédos országba egy évre 31 900 Ft (123 euró), egyéb külföldi országba egy évre 37 200 Ft (143 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokkal tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzáratok kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztéssel elözetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.